

คำนำ

การดำเนินคดีในศาลปกครองนั้นมีความเรียบง่าย แต่ก็ยังมีลักษณะพิเศษบางประการที่แตกต่างจากการดำเนินคดีแพ่งหรือคดีอาญา ในศาลยุติธรรมที่หลายคนคุ้นเคย รวมทั้งมีหลายขั้นตอนที่ต้องพิจารณา ทั้งในส่วนของผู้กรณีและในส่วนของการดำเนินการในศาลปกครอง นับตั้งแต่การยื่นคำฟ้อง ผู้ประสงค์จะฟ้องคดีจะต้องพิจารณาเรื่องอำนาจศาล และเงื่อนไขในการฟ้องคดีปกครองก่อนว่าคดีอยู่ในอำนาจพิจารณาพิพากษาของศาลปกครองหรือไม่ ปฏิบัติตามเงื่อนไขในการฟ้องคดีปกครองครบถ้วนหรือไม่ อันจะทำให้ผู้ประสงค์จะยื่นฟ้องคดีไม่ต้องเสียเวลาหรือเสียโอกาสในการฟ้องคดีต่อศาลปกครอง

เมื่อมีการยื่นฟ้องคดีและศาลรับคำฟ้องไว้พิจารณาแล้วจะเข้าสู่กระบวนการพิจารณาของศาล ซึ่งศาลปกครองจะใช้ระบบ "ไต่สวน" โดยเริ่มตั้งแต่การแสวงหาข้อเท็จจริง การพิจารณาคดี การพิพากษาคดี การอุทธรณ์ คำพิพากษา จนถึงการบังคับคดีตามคำพิพากษา ซึ่งกฎหมายจัดตั้งศาลปกครองได้กำหนดให้สำนักงานศาลปกครองโดยสำนักบังคับคดีปกครอง มีอำนาจหน้าที่ดำเนินการบังคับให้เป็นไปตามคำพิพากษาของศาลปกครอง

ด้วยเหตุที่การดำเนินคดีในศาลปกครองมีลักษณะพิเศษนี้เอง ประธานศาลปกครองสูงสุด (นายวรพจน์ วิศวตพิชญ์) จึงดำริให้สำนักงานศาลปกครองจัดทำคู่มือการดำเนินคดีในศาลปกครองสำหรับประชาชน เล่มนี้ขึ้น เพื่อเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจแก่ผู้ประสงค์จะยื่นฟ้องคดีต่อศาลปกครอง หน่วยงานทางปกครอง เจ้าหน้าที่ของรัฐ ตลอดจนประชาชนทั่วไป เพื่อให้ได้ทราบถึงรูปแบบขั้นตอนของการดำเนินคดีในศาลปกครองที่ถูกต้องชัดเจนยิ่งขึ้น

หนังสือเล่มนี้จะอธิบายเนื้อหาแยกเป็นส่วน ๆ เพื่อให้ผู้อ่านเลือกอ่านได้ในส่วนที่ต้องการทำความเข้าใจหรือนำไปใช้ประโยชน์ หรือหากต้องการทำความเข้าใจกระบวนการพิจารณาคดีทั้งหมดก็สามารถอ่านได้ตั้งแต่เริ่มต้นเช่นกัน

สำนักงานศาลปกครองขอขอบคุณนายประสาท พงษ์สุวรรณ ตุลาการหัวหน้าคณะศาลปกครองสูงสุดที่ช่วยให้คำปรึกษาและคำแนะนำในการจัดทำเนื้อหาข้อมูลต่าง ๆ ของหนังสือเล่มนี้แก่คณะผู้จัดทำจนสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี และขอขอบคุณ มูลนิธิวิจัยและพัฒนากระบวนการยุติธรรมทางปกครอง ที่สนับสนุนการเสริมสร้างความรู้เกี่ยวกับศาลปกครองจนมีการจัดพิมพ์หนังสือเล่มนี้ขึ้น ด้วยวัตถุประสงค์ที่ต้องตรงกันคือการได้เห็นการยกระดับความรู้ในเรื่องคดีปกครองให้แก่ประชาชน

สำนักงานศาลปกครอง
มกราคม 2566

ศาลปกครอง

สารบัญ

1	คดีที่อยู่ในอำนาจศาลปกครอง	2
1.1	หน่วยงานทางปกครองที่อาจถูกฟ้องคดีต่อศาลปกครอง	3
1.2	เจ้าหน้าที่ของรัฐที่อาจถูกฟ้องคดีต่อศาลปกครอง	5
1.3	คดีที่อยู่ในอำนาจของศาลปกครอง	7
1.4	คดีที่ไม่อยู่ในอำนาจของศาลปกครอง	31
2	เงื่อนไขในการฟ้องคดีปกครอง	34
2.1	ต้องเป็นผู้เดือดร้อนเสียหาย	35
2.2	ต้องดำเนินการแก้ไขความเดือดร้อนเสียหายก่อนนำคดีมาฟ้องต่อศาลปกครอง	36
2.3	ต้องยื่นคำฟ้องภายในระยะเวลาที่กฎหมายกำหนด	37
2.4	ต้องจัดทำคำฟ้องโดยมีรายการครบถ้วนตามที่กฎหมายกำหนด	48
2.5	ต้องเป็นกรณีที่ต้องขอเป็นคำขอที่ศาลออกคำสั่งบังคับให้ได้ตามกฎหมาย	49
2.6	ต้องไม่เป็นฟ้องซ้ำ ฟ้องซ้อน หรือดำเนินการกระบวนการพิจารณาซ้ำ	51
2.7	ต้องมีการชำระค่าธรรมเนียมศาลโดยครบถ้วน	55
2.8	ผู้ฟ้องคดีต้องเป็นผู้ที่มีความสามารถตามกฎหมาย	56
3	การดำเนินคดีปกครอง	58
3.1	การฟ้องคดีปกครอง	59
3.2	วิธีการยื่นคำฟ้อง	61
4	กระบวนการพิจารณาคดีปกครอง	86
4.1	ตุลาการศาลปกครอง	87

4.2	วิธีการแสวงหาข้อเท็จจริงในคดีปกครองใช้เอกสารเป็นหลัก	89
4.3	การขอวิธีการชั่วคราวก่อนการพิพากษา	92
4.4	การนั่งพิจารณาคดี	101
4.5	การพิพากษาคดี	102
4.6	การอุทธรณ์คำพิพากษา	105
4.7	การบังคับคดีปกครอง	112
4.8	การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในศาลปกครอง	118
5	ระบบงานคดีปกครองอิเล็กทรอนิกส์	122
5.1	การยื่นคำฟ้องทางอิเล็กทรอนิกส์	123
5.2	การชำระค่าธรรมเนียมศาลทางอิเล็กทรอนิกส์	130
5.3	การขอวิธีการชั่วคราวก่อนการพิพากษทางอิเล็กทรอนิกส์	135
5.4	การยื่นคำคู่ความทางอิเล็กทรอนิกส์	138
5.5	ห้องพิจารณาคดีอิเล็กทรอนิกส์	148
6	ระบบปรึกษาคดีปกครองออนไลน์	150
7	แอปพลิเคชันศาลปกครอง (Admincourt Mobile Application)	152
8	ถาม-ตอบ คดีปกครอง	155
8.1	อำนาจศาลปกครอง	156
8.2	เงื่อนไขในการฟ้องคดีปกครอง	174
9	ภาคผนวก	188
	ภาคผนวก 1 : แพนฟังก์ชันกระบวนการพิจารณาคดีของศาลปกครอง	189
	ภาคผนวก 2 : แบบฟอร์มและตัวอย่างการเขียนแบบฟอร์มต่างๆ ของศาลปกครอง	191
	2.1 แบบฟอร์มคำฟ้อง	192

2.2 แบบฟอร์มคำให้การ	194
2.3 แบบฟอร์มคำคัดค้านคำให้การ	196
2.4 แบบฟอร์มคำให้การเพิ่มเติม	197
2.5 แบบฟอร์มคำอุทธรณ์	198
2.6 แบบฟอร์มคำแก้อุทธรณ์	199
2.7 แบบฟอร์มคำขอไต่ถามเสียข้อพิพาท	200
2.8 แบบฟอร์มคำร้อง / คำขอ	201
2.9 แบบฟอร์มใบมอบอำนาจ / ใบมอบฉันทะ	202
2.10 แบบฟอร์มใบแต่งตั้งผู้แทน	203
2.11 แบบฟอร์มคำขอตรวจดู คัดสำเนา หรือขอให้รับรอง สำเนาคำพิพากษาหรือคำสั่งชี้ขาดคดีปกครอง	204
2.12 แบบฟอร์มคำขอรับเงินวางกรณีคดียังไม่ถึงที่สุด	205
2.13 แบบฟอร์มคำขอรับเงินที่ชำระหนี้ตามคำพิพากษา กรณีคดีถึงที่สุด	206
2.14 แบบฟอร์มคำขอรับเงินค่าธรรมเนียมศาลคืน	207
2.15 ตัวอย่างการเขียนใบมอบอำนาจ / ใบมอบฉันทะ	209
2.16 ตัวอย่างการเขียนคำฟ้อง	210
2.17 ตัวอย่างการเขียนคำขอพิดส่งค่าธรรมเนียมศาล	213
2.18 ตัวอย่างการเขียนคำขอตรวจสำนวน	214
2.19 ตัวอย่างการเขียนคำขอพิดส่งเอกสาร	215
2.20 ตัวอย่างการเขียนคำขอขยายระยะเวลายื่นคำให้การ	216
2.21 ตัวอย่างการเขียนคำขอขยายระยะเวลายื่นคำคัดค้าน คำให้การ	217
2.22 ตัวอย่างการเขียนคำขอขยายระยะเวลายื่นคำให้การ เพิ่มเติม	218
2.23 ตัวอย่างการเขียนคำขอคัดเอกสารสำนวน	219
2.24 ตัวอย่างการเขียนคำร้องขอถอนฟ้องคดี	220

1

คดีที่อยู่ในอำนาจ
ศาลปกครอง

คดีที่อยู่ในอำนาจศาลปกครอง

คดีปกครอง คือ คดีที่เป็นข้อพิพาทระหว่างหน่วยงานทางปกครอง หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐกับเอกชน หรือข้อพิพาทระหว่างหน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐด้วยกันเอง

1.1 หน่วยงานทางปกครองที่อาจถูกฟ้องคดีต่อศาลปกครองได้ มีอยู่ 7 ประเภท ดังต่อไปนี้

1.1.1 หน่วยราชการที่เป็นราชการส่วนกลาง ได้แก่ กระทรวง กรม

1.1.2 หน่วยราชการที่เป็นราชการส่วนภูมิภาค ได้แก่ จังหวัด อำเภอ

1.1.3 องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ได้แก่ องค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบล กรุงเทพมหานคร และเมืองพัทยา

1.1.4 รัฐวิสาหกิจที่จัดตั้งขึ้นโดยพระราชบัญญัติ เช่น การรถไฟแห่งประเทศไทย การประปานครหลวง หรือรัฐวิสาหกิจที่จัดตั้งขึ้นโดยพระราชกฤษฎีกา เช่น องค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ

1.1.5 หน่วยงานของรัฐที่มีได้เป็นส่วนราชการและรัฐวิสาหกิจ หรือที่เรียกกันว่าองค์กรมหาชน เช่น มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์

1.1.6 หน่วยงานอิสระตามรัฐธรรมนูญ เช่น สำนักงานศาลปกครอง สำนักงานศาลยุติธรรม

1.1.7 หน่วยงานที่ได้รับมอบหมายจากรัฐให้ใช้อำนาจทางปกครองหรือให้ดำเนินกิจการทางปกครอง เช่น แพทยสภา สภานายความ สำนักงานช่างรังวัดเอกชน บริษัท ท่าอากาศยานไทย จำกัด (มหาชน)

ดังนั้น หน่วยงานทางปกครองที่อาจถูกฟ้องคดีต่อศาลปกครอง จึงไม่รวมถึงรัฐสภาที่ใช้อำนาจทางนิติบัญญัติและศาลที่ใช้อำนาจทางตุลาการ

อย่างไรก็ตาม เอกชนก็อาจถูกฟ้องคดีต่อศาลปกครองได้เช่นกัน เช่น ในคดีพิพาทเกี่ยวกับสัญญาทางปกครองซึ่งหน่วยงานทางปกครอง คู่สัญญาอาจฟ้องเอกชนคู่สัญญาเป็นคดีต่อศาลปกครองได้

1.2 เจ้าหน้าที่ของรัฐที่อาจถูกฟ้องคดีต่อศาลปกครอง ได้แก่

1.2.1 ข้าราชการ พนักงาน ลูกจ้าง คณะบุคคลหรือผู้ที่ปฏิบัติงานในหน่วยงานทางปกครอง ได้แก่

1.2.1.1 ข้าราชการในกระทรวง กรม เช่น รัฐมนตรี ปลัดกระทรวง อธิบดี ผู้อำนวยการกอง

1.2.1.2 ข้าราชการในจังหวัด อำเภอ เช่น ผู้ว่าราชการจังหวัด นายอำเภอ

1.2.1.3 พนักงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เช่น นายกเทศมนตรี ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล ผู้อำนวยการเขตของกรุงเทพมหานคร

1.2.1.4 พนักงานรัฐวิสาหกิจ เช่น ผู้ว่าการการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย ผู้อำนวยการการท่าเรือแห่งประเทศไทย

1.2.1.5 พนักงานขององค์การมหาชน เช่น ผู้อำนวยการองค์การส่งเสริมการค้าผ่านศีก ผู้อำนวยการโรงพยาบาลบ้านแพ้ว

1.2.1.6 เจ้าหน้าที่ในหน่วยงานอิสระตามรัฐธรรมนูญ เช่น เลขาธิการสำนักงานศาลปกครอง เลขาธิการสำนักงานศาลยุติธรรม

1.2.2 คณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาท คณะกรรมการหรือบุคคลซึ่งมีกฎหมายให้อำนาจในการออกกฎ คำสั่ง หรือมติใดๆ ที่มีผลกระทบต่อบุคคล เช่น คณะกรรมการข้าราชการพลเรือน คณะกรรมการพิจารณาอุทธรณ์ตามกฎหมายต่างๆ คณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารของราชการ สภามหาวิทยาลัยสภาท้องถิ่น

1.2.3 บุคคลที่อยู่ในบังคับบัญชาหรือในกำกับดูแลของ
หน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ เช่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน
เจ้าหน้าที่ของเอกชนที่ได้รับมอบหมายให้จัดทำบริการสาธารณะ

1.3 คดีที่อยู่ในอำนาจของศาลปกครอง

1.3.1 คดีพิพาทเกี่ยวกับการที่หน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐออกกฎ คำสั่งโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย เช่น กฎกระทรวงกำหนดเวลาเปิดหรือปิดสถานบริการ ระเบียบมหาวิทยาลัยที่กำหนดให้นักศึกษาต้องทำวิทยานิพนธ์เป็นภาษาอังกฤษ หรือกรณีผู้ฟ้องคดีเห็นว่าเจ้าพนักงานท้องถิ่นปฏิเสธการออกใบอนุญาตก่อสร้างอาคารโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย หรือกรณีผู้ฟ้องคดีเห็นว่าผู้บังคับบัญชามีคำสั่งลงโทษทางวินัยโดยไม่เป็นธรรม เป็นต้น

1.3.2 คดีพิพาทเกี่ยวกับการกระทำทางกายภาพโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย เช่น กรุงเทพมหานครย้ายสะพานลอย เทศบาลก่อสร้างระบบประปา องค์การบริหารส่วนตำบลรื้อถอนสิ่งปลูกสร้างของประชาชน

1.3.3 คดีพิพาทเกี่ยวกับการที่หน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐละเลยต่อหน้าที่ตามที่กฎหมายกำหนดให้ต้องปฏิบัติ หรือปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าวล่าช้าเกินสมควร เช่น กรณีที่เจ้าพนักงานท้องถิ่นละเลยต่อหน้าที่ ไม่ตรวจตราและออกคำสั่งให้เจ้าของอาคารรื้อถอนอาคารที่ก่อสร้างหรือต่อเติมโดยไม่ได้รับใบอนุญาต กรณีที่เจ้าพนักงานที่ดินดำเนินการออกโฉนดที่ดินล่าช้าเกินสมควร เป็นต้น

1.3.4 คดีพิพาทเกี่ยวกับการกระทำละเมิดของหน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐอันเกิดจากการใช้อำนาจตามกฎหมายหรือจากกฎ คำสั่ง หรือจากการละเลยต่อหน้าที่ตามที่กฎหมายกำหนดให้ต้องปฏิบัติหรือปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าว

ล่าช้าเกินสมควร เช่น การที่เจ้าพนักงานที่ดินออกคำสั่งเพิกถอนโฉนดที่ดินโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายทำให้ผู้ฟ้องคดีได้รับความเสียหายและผู้ฟ้องคดีเรียกค่าเสียหายดังกล่าว เป็นต้น

1.3.5 คดีพิพาทเกี่ยวกับความรับผิดชอบอื่นของหน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ เช่น คดีเกี่ยวกับค่าทดแทนการเวนคืน คดีเกี่ยวกับค่าทดแทนการรอนสิทธิในการวางสายไฟฟ้าสายโทรศัพท์ วางท่อประปา ท่อก๊าซ

1.3.6 คดีพิพาทเกี่ยวกับสัญญาทางปกครอง เช่น ข้อพิพาทเกี่ยวกับสัญญาจ้างเอกชนก่อสร้างถนน สะพาน อาคารเรียน หรือข้อพิพาทเกี่ยวกับการเรียกเก็บค่าสัมปทานตามสัญญาสัมปทานทำไม้ป่าชายเลน หรือสัญญาที่หน่วยงานทางปกครองทำกับข้าราชการที่ได้รับอนุญาตให้ลาศึกษาต่อ เป็นต้น

1.3.7 คดีที่มีกฎหมายกำหนดให้หน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐฟ้องคดีต่อศาลเพื่อบังคับให้บุคคลกระทำหรือละเว้นกระทำการอย่างหนึ่งอย่างใด เช่น กรณีเจ้าหน้าที่ของกรมเจ้าท่าฟ้องคดีต่อศาลปกครองเพื่อมีคำสั่งให้เอกชนรื้อย้ายแพที่จอดกีดขวางทางน้ำ กรณีเจ้าพนักงานท้องถิ่นฟ้องคดีต่อศาลปกครองเพื่อมีคำสั่งให้จับกุมและกักขังบุคคลซึ่งมิได้ปฏิบัติตามคำสั่งของเจ้าพนักงานท้องถิ่นตามพระราชบัญญัติควบคุมอาคารฯ เป็นต้น

1.3.8 คดีที่มีกฎหมายกำหนดให้อยู่ในเขตอำนาจของศาลปกครอง เช่น กรณีที่ฟ้องขอให้เพิกถอนคำสั่งขาดหรือบังคับตามคำสั่งขาดของอนุญาโตตุลาการเกี่ยวกับสัญญาทางปกครอง เป็นต้น

ตัวอย่างคดีพิพาทเกี่ยวกับการที่หน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐออกกฎ คำสั่ง หรือกระทำการอื่นใดโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย

นายณเดช รับราชการเป็นเจ้าหน้าที่บริหารงานโยธา 7 สังกัดกรุงเทพมหานคร ได้รับคำสั่งให้ออกจากราชการ โดยถูกกล่าวหาว่ากระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรงเนื่องจากรายงานเท็จต่อผู้บังคับบัญชากรณีที่รายงานว่า นายมาริโอ้ เจ้าของอาคารซึ่งต้องรื้อถอนตามคำพิพากษาศาลฎีกา ได้ยื่นแบบขอแก้ไขอาคารดังกล่าวให้ถูกต้อง ทั้งที่ความจริงปรากฏว่านายมาริโอ้ไม่ได้มีการยื่นแบบขอแก้ไขอาคารแต่อย่างใด

เมื่อได้รับคำสั่ง นายณเดช ได้ทำหนังสือร้องทุกข์ต่อคณะกรรมการข้าราชการกรุงเทพมหานคร (ก.ก.) แต่ในเวลาต่อมานายณเดช มีหนังสือขอถอนคำร้องทุกข์ดังกล่าว และนำคดีมาฟ้องต่อศาลปกครอง ซึ่งศาลมีคำสั่งไม่รับคำฟ้องไว้พิจารณาเนื่องจากนายณเดชซึ่งเป็นผู้ฟ้องคดียังไม่ได้ดำเนินการแก้ไขความเดือดร้อนเสียหายตามขั้นตอนที่กฎหมายกำหนด นายณเดชจึงทำหนังสือถึง ก.ก. อีกครั้งเพื่อร้องขอให้ ก.ก. รับเรื่องร้องทุกข์ แต่ ก.ก. เห็นว่านายณเดช ร้องทุกข์เกินกำหนดและการขอถอนเรื่องร้องทุกข์ที่ผ่านมามีผลทำให้การพิจารณาเรื่องทุกข์ดังกล่าวมีอันต้องระงับไปตามกฎหมาย จึงมีมติไม่รับเรื่องร้องทุกข์ของนายณเดชไว้พิจารณาเมื่อนายณเดชหันซ้ายขวาไม่รู้จะพึ่งใคร จึงเดินทางมายื่นฟ้องคดีต่อศาลปกครองอีกครั้งเพื่อร้องขอความเป็นธรรม

เรื่องนี้ศาลปกครองพิจารณาแล้วเห็นว่าหลังจากที่ศาลปกครองมีคำสั่งไม่รับฟ้อง เนื่องจากเห็นว่า นายณเดช ซึ่งเป็นผู้ฟ้องคดี ยังไม่ได้ดำเนินการตามขั้นตอนที่กฎหมายกำหนด นายณเดชจึงได้ทำหนังสือถึงหัวหน้าสำนักงาน ก.ก. ร้องขอความเป็นธรรมให้พิจารณาเรื่องร้องทุกข์ดังกล่าวอีกครั้ง ซึ่งหัวหน้าสำนักงาน ก.ก. ได้มีหนังสือแจ้งกลับมายังผู้ฟ้องคดีให้ส่งสำเนาคำสั่งศาลให้สำนักงาน ก.ก. และผู้ฟ้องคดีก็ได้ปฏิบัติตามแล้วนั้น การที่ ก.ก. ปล่อยให้เวลาล่วงพ้นไปกว่า 5 เดือนจึงมีหนังสือแจ้งผลการพิจารณาว่าการขอถอนเรื่องร้องทุกข์ของผู้ฟ้องคดีมีผลทำให้การพิจารณาร้องทุกข์มีอันต้องระงับไปตามกฎหมาย เหตุผลดังกล่าวไม่อาจรับฟังได้และไม่เป็นธรรมต่อผู้ฟ้องคดีเนื่องจากการขอถอนเรื่องร้องทุกข์มีสาเหตุมาจากการไม่ได้รับความสะดวกและความล่าช้าในการขอข้อมูลข่าวสารเพื่อนำมาใช้จัดทำคำร้องทุกข์ ดังนั้น การจะห้ามไม่ให้ผู้ฟ้องคดีใช้สิทธิฟ้องคดีต่อศาลด้วยเหตุที่ไม่ได้ยื่นร้องทุกข์คำสั่งก่อนฟ้องคดีอีกย่อมจะไม่เป็นธรรม จึงถือได้ว่าผู้ฟ้องคดีดำเนินการร้องทุกข์เพื่อแก้ไขความเดือดร้อนหรือเสียหายตามที่กฎหมายกำหนดแล้ว แต่ทางผู้ถูกฟ้องคดีไม่ได้มีการสั่งการใดๆ ภายในเวลาอันสมควรหรือภายในระยะเวลาที่กฎหมายกำหนด

สำหรับเรื่องการรายงานเท็จต่อผู้บังคับบัญชาจนเป็นเหตุให้ผู้ฟ้องคดีได้รับคำสั่งให้ออกจากราชการนั้น ศาลปกครองพิจารณาเห็นว่า นายนคร ซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบและเป็นผู้รายงานผลการดำเนินการประจำเดือนเกี่ยวกับอาคารตามคำพิพากษาได้รายงานเท็จต่อหัวหน้าของตนว่านายมารีไธ้ เจ้าของอาคารพิพาทขอยื่นแบบแก้ไขอาคารทั้งที่ไม่ได้มีการขอยื่นแบบแต่อย่างใด

ในขณะที่ผู้ฟ้องคดีซึ่งเป็นหัวหน้าเหนือขึ้นไปจากหัวหน้าของนายนคร ได้รับรายงานแล้วไม่ได้อ่านรายงานอย่างถี่ถ้วนเนื่องจากเห็นว่า รายงานดังกล่าวผ่านการกลั่นกรองมาแล้วขั้นหนึ่ง แต่เมื่อผู้ฟ้องคดี ทราบความจริงก็ได้สั่งให้ลูกน้องตรวจสอบข้อมูลอีกครั้งจนกระทั่ง ได้ข้อมูลที่เป็นจริงรายงานต่อผู้บังคับบัญชา ทำให้ทราบว่าเอกสาร ขออนุมัติยุติคดีอาคารของนายนครเป็นเอกสารปลอม จากข้อเท็จจริง ดังกล่าวมีน้ำหนักรับฟังได้ว่าผู้ฟ้องคดีไม่ได้มีส่วนเกี่ยวข้องกับ การปลอมแปลงเอกสาร และการรายงานเท็จของผู้ฟ้องคดีไม่ได้เป็นคุณ แก่นายมารีไฉ่ถึงขนาดทำให้ไม่ต้องรื้อถอนอาคารตามคำพิพากษา แต่อย่างใด ซึ่งเป็นการกระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรง ทั้งพฤติการณ์ แห่งการกระทำผิดไม่เข้าลักษณะมีมลทินหรือมัวหมองในกรณี ที่ถูกสอบสวนและหากให้รับราชการต่อไปจะเป็นการเสียหาย แก่ราชการ การที่ผู้ถูกฟ้องคดีออกคำสั่งให้ผู้ฟ้องคดีออกจากราชการ จึงเป็นการใช้ดุลพินิจโดยมิชอบ ศาลปกครองจึงพิพากษาให้เพิกถอน คำสั่งที่ให้ผู้ฟ้องคดีออกจากราชการและให้ดำเนินการเพื่อให้ผู้ฟ้องคดี กลับเข้ารับราชการตามระเบียบ ข้อบังคับของทางราชการภายใน สามสิบวันนับจากวันที่คดีถึงที่สุด ตลอดจนคืนสิทธิต่างๆ ที่ผู้ฟ้องคดี จะต้องได้รับตามกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องภายในสามสิบวัน นับจากวันที่ผู้ฟ้องคดีได้กลับเข้ารับราชการ (เทียบเคียงคำพิพากษา ศาลปกครองสูงสุดที่ อ.63/2551)

ตัวอย่างคดีพิพาทเกี่ยวกับการที่หน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐละเลยต่อหน้าที่ตามที่กฎหมายกำหนดให้ต้องปฏิบัติ หรือปฏิบัติหน้าที่ล่าช้าเกินสมควร

นายหมากซึ่งเป็นผู้ฟ้องในคดีนี้ เป็นเจ้าของที่ดินผืนหนึ่งในตัวเมืองจังหวัดเชียงใหม่ ที่ดินของนายหมากอยู่ติดกับอาคารหอพักของนายปรินซึ่งกำลังก่อสร้าง นายหมากได้มีคำร้องถึงนายกเทศมนตรีขอให้ตรวจสอบการก่อสร้างอาคารหอพักของนายปริน ว่าขัดต่อกฎหมายหรือไม่ แต่ทางเทศบาลกลับนิ่งเฉยจนนายหมากทำคำร้องไปอีกครั้งขอให้ตรวจสอบหอพักดังกล่าวโดยเฉพาะเรื่องของระยะห่างของอาคารกับเขตที่ดินของตน ต่อมานายกเทศมนตรีซึ่งเป็นผู้ถูกฟ้องคดี มีหนังสือตอบกลับคำร้องว่าอาคารหอพักของนายปรินไม่รุกล้ำที่ดินของผู้ฟ้องคดี แต่ผู้ฟ้องคดียังเห็นว่าการก่อสร้างอาคารหอพักของนายปรินมีบางส่วนชิดกับเขตที่ดินของตนซึ่งมีระยะห่างจากเขตที่ดินน้อยกว่า 50 เซนติเมตร โดยไม่ได้รับความยินยอมซึ่งไม่ถูกต้องตามกฎหมาย จึงมีคำร้องให้ตรวจสอบระยะห่างของอาคารกับเขตที่ดินดังกล่าวอีกครั้ง

หลังจากได้รับคำร้องของนายหมาก ผู้ถูกฟ้องคดีใช้เวลาตรวจสอบนานกว่า 5 เดือนเศษก่อนจะพบว่าอาคารของนายปรินไม่ถูกต้องตามใบอนุญาตจริง แต่ว่าเป็นกรณีที่สามารถแก้ไขให้ถูกต้องได้จึงออกคำสั่งให้แก้ไขอาคารให้มีระยะห่างตามที่กฎหมายกำหนดภายใน 30 วันและยื่นคำขอรับใบอนุญาตดัดแปลงอาคารหลังจากแก้ไขแล้วเสร็จภายใน 30 วัน เวลาผ่านไป 4 เดือนเศษหลังจากได้รับคำสั่งให้แก้ไขอาคาร นายปรินจึงได้ยื่นคำขอรับใบอนุญาต

ดัดแปลงอาคาร และทางผู้ถูกฟ้องคดีก็ได้ออกใบอนุญาตให้ในเวลาต่อมานายหมากเห็นว่าเรื่องนี้ไม่เป็นธรรมกับตนจึงมายื่นฟ้องคดีกับศาลปกครอง ศาลปกครองพิจารณาแล้วเห็นว่าการที่นายหมากซึ่งเป็นผู้ฟ้องคดีมีคำร้องให้ผู้ถูกฟ้องคดีตรวจสอบการก่อสร้างหอพักของนายปรินว่าขัดต่อกฎหมายหรือไม่แต่ผู้ถูกฟ้องคดีกลับนิ่งเฉยจนผู้ฟ้องคดีต้องยื่นคำร้องอีกครั้งให้ตรวจสอบในเรื่องดังกล่าว ผู้ถูกฟ้องคดีจึงมีหนังสือตอบกลับคำร้องว่าอาคารหอพักไม่ได้รุกล้ำที่ดินของผู้ฟ้องคดี อันเป็นการละเลยต่อหน้าที่ตามกฎหมาย อีกทั้งเมื่อผู้ฟ้องคดีมีคำร้องเตือนให้ตรวจสอบเรื่องระยะห่างของอาคารกับเขตที่ดินในเวลาต่อมา ผู้ถูกฟ้องคดีใช้เวลานานถึง 5 เดือนเศษจึงไปตรวจสอบแล้ว พบว่าการก่อสร้างอาคารของนายปรินไม่ถูกต้องตามใบอนุญาตแต่เป็นกรณีที่สามารถแก้ไขได้จึงสั่งให้แก้ไขภายใน 30 วันและให้ยื่นขอรับใบอนุญาตดัดแปลงอาคารหลังจากแก้ไขเสร็จภายใน 30 วัน แต่เจ้าของอาคารใช้เวลา 4 เดือนเศษหลังจากได้รับคำสั่งจึงไปยื่นขอรับใบอนุญาต โดยที่ในระหว่างเวลาดังกล่าวผู้ถูกฟ้องคดีไม่ได้ดำเนินการใดๆ ตามกฎหมายตามที่เจ้าพนักงานท้องถิ่นจะต้องปฏิบัติ ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความไม่สนใจที่จะให้มีการบังคับใช้กฎหมายให้เกิดผลอย่างดีที่สุด

นอกจากนั้น ผู้ฟ้องคดีได้ออกใบอนุญาตดัดแปลงอาคารให้นายปรินแก้ไขผังบริเวณก่อสร้างอาคารด้านที่ติดเขตที่ดินของผู้ฟ้องคดี แม้จะมีการแก้ไขอาคารดังกล่าวก็ยังฝ่าฝืนกฎหมายที่กำหนดให้อาคารที่มีความสูงเกิน 9 เมตรแต่ไม่ถึง 23 เมตร ผนังหรือระเบียงต้องอยู่ห่างจากเขตที่ดินไม่น้อยกว่า 3 เมตร แต่อาคารหอพักของนายปรินอยู่ห่างจากเขตที่ดินน้อยกว่า 3 เมตร แต่ไม่น้อยกว่า

50 เซนติเมตร ผนังจะต้องปิดทึบ แต่ผู้ถูกฟ้องคดียินยอมให้นายปริญจัดทำหน้าต่างบานเกล็ดที่ช่องกันสาด แก้วไขประตูห้องพักไประเบียงเป็นหน้าต่างบานเกล็ดซึ่งมีลักษณะเป็นช่องระบายอากาศและช่องแสง แล้วให้การรับรองว่าหน้าต่างบานเกล็ดดังกล่าวเป็นผนังของห้องพักอยู่ห่างจากเขตที่ดินเกินกว่า 3 เมตรนั้นถูกต้องเป็นการตีความเปี่ยงเบนเพื่อช่วยเหลือให้นายปริญหลีกเลี่ยงไม่ต้องปฏิบัติตามกฎหมาย พฤติการณ์ของผู้ถูกฟ้องคดีที่ไม่ออกคำสั่งให้นายปริญซึ่งเป็นเจ้าของอาคารแก้วไขอาคารให้ถูกต้องตามกฎหมายจึงเป็นการละเลยต่อหน้าที่ตามที่กฎหมายกำหนดให้ต้องปฏิบัติ ศาลปกครองจึงพิพากษาให้ผู้ถูกฟ้องคดีออกคำสั่งให้เจ้าของอาคารแก้วไขผนังอาคารให้ถูกต้องตามกฎหมายภายในสามสิบวันนับแต่วันที่มิคำพิพากษา (เทียบเคียงคำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดที่ อ.181/2553)

ตัวอย่างคดีพิพาทเกี่ยวกับการกระทำความผิดของหน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐอันเกิดจากการใช้อำนาจตามกฎหมายหรือจากกฎ คำสั่ง หรือจากการละเลยต่อหน้าที่ตามที่กฎหมายกำหนดให้ต้องปฏิบัติหรือปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าวล่าช้าเกินสมควร

หมู่บ้านตะโก้แก้ว เป็นหมู่บ้านที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นส่วนใหญ่ เพราะมีแม่น้ำไหลผ่านอีกทั้งยังมีคลองสายย่อยแตกสาขาเข้าไปยังที่ดินของชาวบ้านหล่อเลี้ยงเรือกสวนไร่นาให้อุดมสมบูรณ์ รวมถึงที่ดินของนายขันธ์ยิ่ง พระเอกของเรื่องนี้ด้วย

เมื่อไม่นานมานี้เอง คุณคลองแก้วบ้านนายขันธ์ยิ่งมีสภาพดินขึ้นเวลาฝนตกหนักก็ทำให้น้ำเอ่อท่วมเข้าไปในที่ดินของชาวบ้านละแวกนั้น ทำให้ผลผลิตทางการเกษตรได้รับความเสียหาย ทางกรมชลประทานจึงได้มาขุดลอกคูคลองให้ลึกขึ้นและขยายความกว้างออกไป พร้อมทั้งสร้างคันดินลงลูกรังเพื่อที่จะทำทางลำเลียงขนส่งผลผลิตทางการเกษตรของชาวบ้าน และให้เป็นพนังกันน้ำไม่ให้ท่วมเข้าไปในที่ดินของชาวบ้านดูแล้วเหมือนผลประโยชน์จะมาทางชาวบ้านเต็มๆ แต่ทว่าเจ้าคพอดกลับมาตกที่นายขันธ์ยิ่ง เพราะว่าพื้นที่ที่มาขุดลอกคลองและทำถนนเลียบบคันดินนั้นลำเข้ามาในที่ของนายขันธ์ยิ่งรวมๆ แล้วตั้งเกือบ 4 ไร่ เห็นแบบนี้แล้วนั่งนอนใจได้ที่ไหน นายขันธ์ยิ่งจึงไปร้องขอความเป็นธรรมจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง แต่ไปมาก็หลายที่ก็ไม่ได้รับการช่วยเหลือแต่อย่างใด เลยนำเรื่องนี้มาฟ้องขอความเป็นธรรมจากศาลปกครองให้มีคำสั่งให้กรมชลประทานชดเชยค่าเสียหายให้แก่ตน

ทางกรมชลประทานได้ชี้แจงว่าก่อนที่จะทำโครงการขุดลอกและพัฒนาลุ่มน้ำห่มบ้านนั้น ได้มีการเรียกประชุมผู้นำหมู่บ้านและชาวบ้านในละแวกนั้นเพื่อมาชี้แจงถึงความจำเป็นและผลกระทบในการขุดลอกคูคลอง พร้อมทั้ง ได้มีการลงชื่อในหนังสือยินยอมให้ทำการขุดลอกพัฒนาลำน้ำและให้ทางราชการใช้ที่ดินว่างเปล่าเป็นที่ทิ้งดินเพื่อการพัฒนาแหล่งน้ำเรียบร้อยแล้ว ซึ่งกรณีของนายขยันยิ่ง ญาติได้เป็นผู้ลงลายมือชื่อในหนังสือยินยอม อีกทั้งการดำเนินการขุดลอกพัฒนาคลองก็เพื่อผลประโยชน์ส่วนรวมของชาวบ้าน ทำให้สามารถเพิ่มศักยภาพการผลิตและยกระดับคุณภาพชีวิตของชาวบ้านให้ดีขึ้น นอกจากนี้ยังได้ทำการเกลี่ยแต่งดินที่นำไปถมที่นาของนายขยันยิ่งเรียบร้อยแล้วจนสามารถทำนาและปลูกพืชได้ตามปกติ นายขยันยิ่งจึงไม่มีสิทธิที่จะเรียกร้องค่าเสียหาย เพราะไม่ได้รับความเดือดร้อนเสียหายเหล่านี้เลย

ศาลปกครองชั้นต้นพิจารณาแล้วเห็นว่า หนังสือยินยอมไม่ได้มีข้อความใดๆ ที่ระบุว่านายขยันยิ่งได้ยกที่ดินให้แก่ทางราชการเพื่อใช้ประโยชน์ในการดำเนินการพัฒนาแหล่งน้ำแต่อย่างใด นอกจากนั้นหนังสือยินยอมดังกล่าวเป็นของบุคคลอื่นที่ไม่ใช่ของนายขยันยิ่ง ทั้งยังไม่ได้ปรากฏว่านายขยันยิ่งได้มอบอำนาจให้ญาติเป็นผู้ทำหนังสือยินยอมแทน ดังนั้นการที่กรมชลประทานได้ทำการขุดลอกคลองและทำถนนเลียบบคันดินลำเข้าไปในที่ดินของนายขยันยิ่ง จึงถือเป็นการละเมิดสิทธิในทรัพย์สินของบุคคลถือเป็นการกระทำโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย และจากการที่ให้สำนักงานที่ดินจังหวัดรังวัดที่ดินนายขยันยิ่งใหม่ ได้ขอเท็จจริงว่าในการขุดลอกคลองครั้งนี้ได้รุกลำเข้าไปในที่ดินของนายขยันยิ่งจริง และได้ทำการ

ตีราคาประเมินเป็นจำนวนเงิน 146,000 บาท ศาลปกครองชั้นต้นพิพากษาให้กรมชลประทานชดใช้ค่าสินไหมทดแทนราคาที่ดินให้แก่นายขยันยิ่งตามราคาที่ดินสำนักงานที่ดินจังหวัดตีราคา ภายในหกสิบวันนับแต่วันที่ศาลมีคำพิพากษาถึงที่สุด

กรมชลประทานอุทธรณ์ต่อศาลปกครองสูงสุดว่า ในการเรียกประชุมชี้แจงโครงการขุดลอกพัฒนาแหล่งน้ำนั้น ถึงนายขยันยิ่งจะไม่ได้เข้าประชุม แต่มีผู้นำหมู่บ้านและญาติมาร่วมประชุม และตามหลักในการปฏิบัติราชการทั่วไป เมื่อผู้นำหมู่บ้านไปประชุมร่วมกับหน่วยงานระดับอำเภอและจังหวัดมาแล้ว จะต้องเรียกประชุมลูกบ้านเพื่อเล่ารายละเอียดเกี่ยวกับโครงการนี้ให้ฟัง จึงเชื่อว่านายขยันยิ่งและญาติจะต้องรู้ว่าการขุดลอกคลองดังกล่าวจะเกิดผลกระทบต่อน้อยอย่างไรบ้าง อีกทั้งในการที่ญาติของนายขยันยิ่งเซ็นชื่อในหนังสือยินยอม รวมทั้งเมื่อเจ้าหน้าที่เข้าขุดลอกคลองและสร้างถนนในที่ดินของนายขยันยิ่ง นายขยันยิ่งก็ไม่ได้คัดค้านแต่ประการใด และสำหรับการยกที่ดินให้เป็นที่สาธารณประโยชน์นั้น ไม่จำเป็นต้องทำเป็นหนังสือและจดทะเบียนต่อเจ้าหน้าที่ก็มีผลสมบูรณ์ตามกฎหมายแล้ว การกระทำได้กล่าวจึงไม่เป็นการละเมิดสิทธิของนายขยันยิ่งแต่อย่างใด

ศาลปกครองสูงสุดพิเคราะห์แล้วเห็นว่า กรมชลประทานไม่ได้เวนคืนหรือซื้อขายที่ดินของนายขยันยิ่ง และไม่มีสิทธิโดยชอบด้วยกฎหมายที่จะขุดลอกเอาที่ดินของนายขยันยิ่งโดยวิธีอื่นๆ ดังนั้น การที่กรมชลประทานได้ใช้ที่ดินนายขยันยิ่งเพื่อขุดลอกขยายคลองและสร้างถนนเลียบคันดินรูกลำที่ดินของนายขยันยิ่ง จึงเป็นการจงใจทำให้นายขยันยิ่งได้รับความเสียหายต่อที่ดินซึ่งเป็นทรัพย์สินส่วนตัว

ถือเป็นการกระทำละเมิดต่อนายชยันยিং โดยกรมชลประทาน ซึ่งเป็นหน่วยงานของรัฐต้องรับผิดชอบในผลแห่งการละเมิดที่เจ้าหน้าที่ของตนได้กระทำในการปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรา 5 วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ.2539 ส่วนข้อความในหนังสือยินยอมที่ญาติของนายชยันยিংลงลายมือชื่อ นั้นมีความหมายว่ายินยอมให้ทางราชการสามารถใช้ที่ดินว่างเปล่าของตนเป็นที่ตั้งดินเพื่อการพัฒนาลำน้ำเท่านั้น ไม่ได้มีข้อความแสดงว่ายินยอมให้ขุดลอกกรุกล้ำที่ดินหรือยกที่ดินให้ทางราชการแต่ประการใด นายชยันยিংจึงถือได้ว่ามีสิทธิในการเรียกร้องค่าเสียหายในที่ดินที่เสียไปจากการพัฒนาลำน้ำดังกล่าว ส่วนค่าเสียหายที่สำนักงานที่ดินจังหวัดได้เสนอต่อศาลปกครองชั้นต้นนั้นไม่แตกต่างจากราคาซื้อขายที่ดินในละแวกนั้น จึงถือว่าราคาประเมินนั้นเหมาะสมเป็นธรรมแล้ว และแม้ว่านายชยันยিংจะได้รับประโยชน์จากโครงการดังกล่าว แต่ก็ เป็นโครงการที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม ไม่ได้เฉพาะแต่นายชยันยিং แต่เพียงผู้เดียว

ศาลปกครองสูงสุดจึงพิพากษายืนตามคำพิพากษาของศาลปกครองชั้นต้นที่ให้กรมชลประทานชดเชย ค่าสินไหมทดแทน ให้แก่นายชยันยিং เป็นเงิน 146,000 บาท ภายในหกสิบวันนับแต่วันที่คำพิพากษาของศาลถึงที่สุด (เทียบเคียงคำพิพากษาศาลปกครองสูงสุด ที่ อ.266/2552)

ตัวอย่างคดีพิพาทเกี่ยวกับความรับผิดอย่างอื่น

น้องญาญ่าลูกสาวนางคิมหลานสาวนางคิมมีบ้านอยู่ในจังหวัดสมุทรปราการซึ่งเป็นเขตเวนคืนก่อสร้างสนามบินสุวรรณภูมิที่ได้มีการเวนคืนไปแล้วตั้งแต่ปีพ.ศ. 2523 แต่ยังไม่ได้มีการก่อสร้างสนามบิน รัฐจึงปล่อยให้ชาวบ้านแถบนั้นอาศัยอยู่เรื่อยมาจนเมื่อจะมีการก่อสร้างจึงได้มีการสำรวจข้อมูลราษฎรในพื้นที่โครงการในปีพ.ศ. 2536 โดยคณะรัฐมนตรีมอบหมายให้บริษัทท่าอากาศยานสากลกรุงเทพแห่งใหม่ จำกัด หรือ บทม. เป็นผู้ดำเนินการอพยพโยกย้ายชาวบ้านออกจากพื้นที่โครงการโดยให้เงินช่วยเหลือชาวบ้านตามหลักเกณฑ์ 5 ข้อ คือ (1) เป็นบ้านที่ปลูกก่อนการสำรวจเมื่อปีพ.ศ. 2536 (2) มีสภาพเป็นบ้านพักอาศัย (3) สภาพบ้านเป็นสัดส่วนแยกจากหลังใหญ่ที่ได้รับเงินช่วยเหลือค่าชดเชยไปแล้วโดยเด็ดขาด (4) มีทะเบียนบ้านถูกต้อง และ (5) ต้องทำกินอยู่ในพื้นที่หรือมีพื้นที่ทำกินในบริเวณพื้นที่ก่อสร้างสนามบิน

โดยมีอัตราให้ความช่วยเหลือตามหลักเกณฑ์ข้างต้น ดังนี้

- (1) ผู้ไม่ผ่านหลักเกณฑ์ทั้ง 5 ข้อ จะช่วยเหลือรายละ 5,000 บาท เนื่องจากมีสิ่งปลูกสร้างอยู่ในพื้นที่
- (2) ผู้ที่ผ่านหลักเกณฑ์ 1 ข้อ ช่วยเหลือรายละ 20,000 บาท
- (3) ผู้ที่ผ่านหลักเกณฑ์ 2 ข้อ ช่วยเหลือรายละ 50,000 บาท
- (4) ผู้ที่ผ่านหลักเกณฑ์ 3 ข้อ ช่วยเหลือรายละ 100,000 บาท
- (5) ผู้ที่ผ่านหลักเกณฑ์ 4 ข้อ ช่วยเหลือรายละ 200,000 บาท
- (6) ผู้ที่ผ่านหลักเกณฑ์ 5 ข้อ ช่วยเหลือรายละ 800,000 บาท

น้องญาญานาคดีมาฟ้องต่อศาลปกครองเนื่องจากไม่พอใจที่ได้รับเงินช่วยเหลือเพียง 20,000 บาท เนื่องจาก บทม. ซึ่งเป็นผู้ถูกฟ้องในคดีนี้เห็นว่าบ้านของผู้ฟ้องคดีเป็นบ้านประเภทนอกบัญชีสำรวจที่ได้มีการสำรวจไปเมื่อปีพ.ศ. 2536 ซึ่งคดีนี้ศาลปกครองพิจารณาแล้วเห็นว่าตามลำเนาตะเบียนบ้านดังกล่าวมีชื่อนางคิมเป็นหัวหน้าครอบครัว และเป็นมารดาของนางคิมซึ่งเป็นแม่ของผู้ฟ้องคดี โดยที่มีพยานยืนยันว่านางคิมได้ยกบ้านหลังนี้ให้แก่ผู้ฟ้องคดี นอกจากนั้น ในใบมรณบัตรของนางคิมระบุว่านางคิมเสียชีวิตเมื่อปีพ.ศ. 2535 และขณะเสียชีวิตนางคิมอยู่ที่บ้านหลังดังกล่าว ย่อมรับฟังได้ว่า บ้านหลังนี้ปลูกสร้างขึ้นแล้วในปีพ.ศ. 2535 ซึ่งตรงตามหลักเกณฑ์ข้อ (1) ทั้งนี้ ลำเนาตะเบียนบ้านมีชื่อของหลานของผู้ฟ้องคดีอยู่อาศัยและบริเวณบ้านประกอบด้วยพื้นที่ทำกิน ซึ่งเป็นสวนและบ่อปลา ซึ่งรับฟังได้ว่าบ้านหลังดังกล่าวมีสภาพเป็นบ้านพักอาศัยเป็นสัดส่วนแยกเป็นเอกเทศจากบ้านหลังอื่นและมีทะเบียนบ้านถูกต้องตรงตามหลักเกณฑ์ข้อที่ (2) (3) และ (4)

อย่างไรก็ตาม ผู้ฟ้องคดียอมรับว่าไม่ได้อาศัยอยู่ในบ้านหลังดังกล่าว แต่อยู่กับสามีที่บ้านอีกหลังหนึ่งโดยมอบให้หลานเป็นผู้อยู่อาศัยและให้ช่วยดูแลบ่อปลาแทนผู้ฟ้องคดี และถึงแม้หลักเกณฑ์ข้อ (5) ระบุว่าผู้ที่ได้รับเงินช่วยเหลือจะต้องทำกินอยู่ในพื้นที่หรือมีพื้นที่ทำกินในบริเวณพื้นที่ก่อสร้างสนามบิน โดยที่ไม่ได้ระบุชัดเจนว่าผู้มีสิทธิได้รับเงินช่วยเหลือจะต้องทำกินด้วยตนเอง แต่เมื่อคำนึงถึงวัตถุประสงค์ในการกำหนดหลักเกณฑ์ที่ต้องการบรรเทาความเดือดร้อนหรือเสียหายของราษฎรจากการที่ต้องย้ายออกจากพื้นที่ ผู้ฟ้องคดี

จะต้องเป็นผู้ที่เคยได้รับประโยชน์โดยตรงและสม่ำเสมอ โดยตลอดจากการทำกินในพื้นที่นั้นมาก่อน ไม่ว่าจะทำกินเองโดยมอบให้ผู้อื่นดูแลหรือมอบให้ผู้อื่นทำกินแทนแล้วให้ประโยชน์ตอบแทน ซึ่งในคดีนี้ผู้ฟ้องคดีเพียงแต่อ้างว่าได้ให้ผู้อื่นดูแลอุปถัมภ์โดยมีพยานบุคคลให้ถ้อยคำสนับสนุนข้อกล่าวอ้าง แต่ไม่มีหลักฐานเพียงพอที่จะยืนยันได้ว่าผู้ฟ้องคดีได้ทำกินอยู่ในพื้นที่หรือมีพื้นที่ทำกินอยู่ในบริเวณนั้น ทั้งพยานบุคคลที่กล่าวอ้างก็เป็นพยานที่ผู้ฟ้องคดีอ้างขึ้นทั้งสิ้น ศาลจึงเห็นว่าผู้ฟ้องคดีอยู่ในหลักเกณฑ์ตามข้อ (1) (2) (3) และ (4) เท่านั้น จึงมีคำพิพากษาให้ผู้ถูกฟ้องคดีชำระเงินช่วยเหลือจำนวน 200,000 บาท ให้แก่ผู้ฟ้องคดี (เทียบเคียง คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดที่ อ.280/2551)

ตัวอย่างคดีพิพาทเกี่ยวกับสัญญาทางปกครอง

นายบอยมีอาชีพรับเหมาก่อสร้าง ไม่ว่าจะเป็นถนน สะพาน โรงเรียน โรงแรม อาคาร ห้างร้าน นายบอยรับสร้างทุกสิ่ง จนเมื่อ 16 สิงหาคม 2550 นายบอยได้ทำสัญญารับจ้างกับทางเทศบาล ปรับปรุงเกาะกลางถนน มีระยะเวลาทำงาน 180 วัน โดยจะได้รับค่าก่อสร้างทั้งสิ้น 940,000 บาท จนเมื่อเวลาผ่านไป นายบอยปรับปรุงเกาะกลางถนนแล้วเสร็จส่งมอบงานงวดสุดท้ายให้ทางเทศบาลเมื่อวันที่ 20 มิถุนายน 2551 เทศบาลตรวจรับงานและจ่ายค่าจ้างให้กับนายบอยโดยได้หักเงินค่าปรับงานล่าช้าจำนวน 277,300 บาท นายบอยจึงทำหนังสือถึงเทศบาลเพื่อขอขยายระยะเวลาและคืนเงินค่าปรับ เนื่องจากเห็นว่าตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 17 มิถุนายน 2551 มีมติให้ช่วยเหลือผู้ประกอบการอาชีพก่อสร้างและผู้ประกอบอาชีพอื่น โดยให้ขยายระยะเวลาและคืนเงินค่าปรับแก่ผู้รับจ้างที่ทำสัญญาก่อนวันที่ 1 ตุลาคม 2550 ตามหลักเกณฑ์ที่กำหนด เพื่อบรรเทาผลกระทบจากวิกฤตราคาน้ำมัน เหล็กและวัสดุก่อสร้างที่มีราคาสูงขึ้น แต่ทางเทศบาลแจ้งว่าไม่สามารถคืนเงินให้นายบอยได้เนื่องจากสัญญาดังกล่าวมีการส่งมอบงานเสร็จสิ้นแล้วก่อนที่จะนายบอยจะขอขยายระยะเวลาส่งมอบงานเพื่อขอคืนเงินค่าปรับ นายบอยเห็นว่าการที่เทศบาลปฏิเสธไม่ขยายระยะเวลาและคืนเงินค่าปรับทำให้ธุรกิจของตนขาดสภาพคล่องไม่สามารถไปรับงานอื่นได้ ทำให้ธุรกิจเสียหาย นายบอยจึงมายื่นฟ้องคดีต่อศาลปกครอง

คดีนี้ศาลปกครองพิจารณาแล้วเห็นว่าสัญญาระหว่างนายบอย ซึ่งเป็นผู้ฟ้องคดีกับเทศบาลซึ่งเป็นผู้ถูกฟ้องคดีเกิดขึ้นก่อนวันที่ 1 ตุลาคม 2550 และเมื่อครบกำหนดส่งงานแล้วผู้ฟ้องคดียังทำงานไม่เสร็จ ผู้ถูกฟ้องคดีก็ไม่ได้ใช้สิทธิบอกเลิกสัญญาแต่อย่างใดยังคงปล่อยให้ผู้ฟ้องคดีทำงานจนแล้วเสร็จส่งมอบงานเมื่อวันที่ 20 มิถุนายน 2551 อันเป็นการส่งมอบงานงวดสุดท้ายภายหลังวันที่ 1 ตุลาคม 2550 ซึ่งล่วงเลยกำหนดและผู้ถูกฟ้องคดีก็ได้หักเงินค่าปรับไว้ ทั้งนี้ ผู้ฟ้องคดีได้ยื่นคำขอรับความช่วยเหลือเมื่อวันที่ 1 สิงหาคม 2551 ซึ่งอยู่ในกำหนด 60 วันนับแต่วันที่ 17 มิถุนายน 2551 ซึ่งเป็นวันที่คณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบมาตรการช่วยเหลือดังกล่าว ผู้ฟ้องคดีจึงปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ เงื่อนไขและวิธีการที่กำหนดไว้ถูกต้องครบถ้วน จึงย่อมได้รับความช่วยเหลือโดยต้องขยายระยะเวลาในสัญญาให้เป็นเวลา 180 วัน อันจะมีผลทำให้ผู้ฟ้องคดีไม่ต้องเสียค่าปรับที่ส่งงานเลยกำหนดตามสัญญา

อย่างไรก็ตาม เทศบาลซึ่งเป็นผู้ถูกฟ้องคดีอ้างว่าสัญญาพิพาทเป็นสัญญาจ้างทำของ เมื่อนายบอยซึ่งเป็นผู้ฟ้องคดีส่งมอบงานและทางเทศบาลได้จ่ายค่าจ้างให้แล้ว สัญญาดังกล่าวย่อมระงับไปตามกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ส่วนความรับผิดชอบในเรื่องความชำรุดบกพร่องของงานตามสัญญาเป็นเรื่องที่คู่สัญญาต้องปฏิบัติภายหลังอายุสัญญาสิ้นสุดลงแล้ว แต่ไม่ใช่หลักเกณฑ์ตามกฎหมายที่จะขยายเวลาสัญญาหรือต่ออายุสัญญาได้ ซึ่งประเด็นนี้ศาลปกครองเห็นว่าสัญญาดังกล่าวเป็นสัญญาทางปกครองซึ่งนิติสัมพันธ์ต้องบังคับกันตามหลักกฎหมายปกครอง โดยประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

ใช้บังคับโดยอนุโลมเท่าที่ไม่ขัดกับหลักกฎหมายปกครอง และ
มาตรการช่วยเหลือดังกล่าวเป็นหลักคุณลักษณะทางการเงินในสัญญา
ทางปกครอง ซึ่งเป็นมาตรการช่วยเหลือคู่สัญญากับทางราชการ
ที่ประสบภาวะวิกฤตราคาน้ำมัน เหล็กและวัสดุก่อสร้างที่สูงขึ้น
อันเป็นเหตุที่ในขณะทำสัญญาต่อกันไม่อาจคาดหมายล่วงหน้าได้ว่า
จะเกิดขึ้น และเป็นเหตุไม่ปกติที่เมื่อเกิดขึ้นแล้วก่อความเสียหาย
อย่างร้ายแรงในการปฏิบัติตามสัญญาถึงขนาดที่ทำให้คู่สัญญาฝ่าย
เอกชนขาดทุนเกินขนาดและนานเกินกว่าบุคคลธรรมดาจะคาดหมายได้
ซึ่งวิธีการขยายระยะเวลาของสัญญา หรือลด ลด หรือคืนค่าปรับฐาน
ผิดสัญญาให้คู่สัญญาฝ่ายเอกชนแล้วแต่กรณี เพื่อให้คุณภาพ
ทางการเงินที่เอกชนเสียไปกลับคืนมาและสามารถดำเนินการ
ตามสัญญาอันเป็นบริการสาธารณะได้ต่อไปตามหลักกฎหมายปกครอง
ว่าด้วยบริการสาธารณะต้องมีความต่อเนื่อง ดังนั้น ผู้ถูกฟ้องคดี
จะปฏิเสธไม่ให้ความช่วยเหลือผู้ฟ้องคดีโดยยกประมวลกฎหมายแพ่ง
และพาณิชย์ขึ้นมากล่าวอ้างจึงไม่สามารถทำได้ ศาลปกครองจึงพิพากษา
ให้ผู้ถูกฟ้องคดีคืนเงินค่าปรับจำนวน 277,300 บาท พร้อมดอกเบี้ย
ร้อยละ 7.5 ต่อปี ของเงินต้นดังกล่าว นับแต่วันถัดจากวันฟ้องเป็นต้นไป
จนกว่าจะชำระเสร็จ (เทียบเคียงคำพิพากษาศาลปกครองสูงสุด
ที่ อ.465/2556)

ตัวอย่างคดีที่มีกฎหมายกำหนดให้หน่วยงานทางปกครอง หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐฟ้องคดีต่อศาลเพื่อบังคับให้บุคคลกระทำ หรือละเว้นกระทำการอย่างหนึ่งอย่างใด

ป่าพุตจิบเศรษฐีนี้ในตำบลหอมหมื่นลี้ อากาศต่อเติมบ้าน เอาไว้รับแขกจึงเรียกช่างมาต่อเติม ทั้งทึบและรื้อ เนื้อที่ไม่พอก็สร้าง ยื่นออกไปอีก พอสร้างเสร็จเสียงร่ำลือถึงบ้านหลังใหม่ของป่าพุตจิบ ลอยไปเข้าหูนายกเทศมนตรี นายกเทศมนตรีจึงสั่งให้ลูกน้องไปดู คำขออนุญาตตัดแปลงอาคารของป่าว่าทำเกินกว่าที่ขอไว้หรือไม่ เมื่อลูกน้องกลับมารายงานว่าไม่มีใบขออนุญาตตัดแปลงอาคาร จากป่าพุตจิบมายื่นไว้เลย นายกเทศมนตรีซึ่งเป็นผู้ฟ้องในคดีนี้ จึงออกคำสั่งให้ระงับการก่อสร้าง ตัดแปลงอาคาร คำสั่งห้ามใช้หรือ เข้าไปในส่วนใดของอาคารและคำสั่งให้รื้อถอนอาคารที่ตัดแปลง ส่งไปถึงป่าพุตจิบซึ่งเป็นผู้ถูกฟ้องในคดีนี้

เมื่อครบกำหนดเวลาตามคำสั่งแล้วยังไม่เห็นความคืบหน้า จากป่าพุตจิบ นายกเทศมนตรีจึงมีคำสั่งแต่งตั้งคณะทำงานดำเนินการ รื้อถอนส่วนที่ตัดแปลงของบ้านป่าพุตจิบ คณะทำงานชุดดังกล่าวได้ ไปเจรจาไกล่เกลี่ย แต่ไม่ได้รับความร่วมมือใดๆ จากป่าพุตจิบ คณะทำงานจึงออกคำสั่งกำหนดวันที่จะเข้ารื้อถอนส่วนที่ตัดแปลง ของบ้านป่าพุตจิบและปิดประกาศคำสั่งนั้นไว้ที่หน้าบ้านป่าพุตจิบ และเมื่อถึงวันที่จะเข้าทำการรื้อถอน คณะทำงานดำเนินการ รื้อถอนพร้อมด้วยเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องเดินทางไปยังบ้านป่าพุตจิบ แต่พอมาถึงกลับเจอรถกระบะจอดขวางหน้าบ้านและประตูรั้ว คล้องกุญแจไว้ และพบว่าป่าพุตจิบไม่อยู่บ้านเหลือเพียงแต่น้องชาย

ที่ไม่ยอมเปิดประตูรั้วให้ นอกจากจะได้รับอนุญาตจากป่าพุตจีบเท่านั้น ตัวแทนของคณะทำงานดำเนินการรื้อถอนจึงโทรศัพท์ไปเจรจากับป่าพุตจีบ แต่ไม่ว่าจะชี้แจงเหตุผลใดๆ ก็ตามป่าพุตจีบก็ไม่ยอมให้รื้อ คณะทำงานดำเนินการรื้อถอนจึงไปแจ้งความลงบันทึกประจำวัน ที่สถานีตำรวจภูธรหอมหมื่นลี และนำเรื่องดังกล่าวไปรายงานให้นายกเทศมนตรีทราบ นายกเทศมนตรีหอมหมื่นลีจึงนำเรื่องนี้อยู่มายื่นฟ้องต่อศาลปกครองขอให้มีคำสั่งจับกุมและกักขังป่าพุตจีบหรือเจ้าของบ้านในขณะนั้นและมีคำสั่งให้เจ้าพนักงานท้องถิ่นเข้าทำการรื้อถอนส่วนที่ดัดแปลงของบ้านป่าพุตจีบตามพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522

ศาลปกครองชั้นต้นพิจารณาแล้วเห็นว่าการให้ศาลมีคำสั่งจับกุมและกักขังป่าพุตจีบหรือเจ้าของบ้านในขณะนั้นเป็นการใช้มาตรการบังคับทางปกครองที่มีผลกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพมากเกินไป เหตุจำเป็น และเทศบาลเองก็สามารถที่จะใช้คำสั่งพอสมควรแก่เหตุเข้าดำเนินการรื้อถอนบ้านป่าพุตจีบให้เป็นไปตามมาตรการบังคับทางปกครองได้เองอยู่แล้วโดยไม่ต้องให้ศาลมีคำสั่งให้เจ้าพนักงานท้องถิ่นเข้าทำการรื้อถอนแต่อย่างใด จึงมีคำสั่งยกคำร้องของเทศบาลและให้จำหน่ายคดีออกจากสารบบความ

เทศบาลยื่นอุทธรณ์ต่อศาลปกครองสูงสุดโดยให้เหตุผลว่า เมื่อจะเข้าดำเนินการรื้อถอนบ้านที่ดัดแปลง ต่อเติมโดยไม่ได้รับอนุญาต แต่ได้รับการขัดขวางจากผู้ครอบครองบ้านในขณะนั้นทำให้ไม่สามารถเข้าทำการรื้อถอนได้จึงจำเป็นต้องขออำนาจตามมาตรา 43 วรรคหนึ่ง (1) แห่งพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522

ในการจับกุมและกักขังเจ้าของบ้านที่ไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของเจ้าพนักงานท้องถิ่น ซึ่งเป็นการปฏิบัติตามขั้นตอนกระบวนการที่กฎหมายกำหนดไว้แล้วทุกประการโดยเคร่งครัด เพราะหากใช้กำลังเข้าดำเนินการรื้อถอนบ้านป่าพุดจิบ จะต้องยกรถที่จอดขวางประตูออก ต้องตัดกุญแจที่คล้องปิดประตูรั้วบ้าน และต้องใช้กำลังจับตัวน้องชายป่าพุดจิบให้ออกมาจากบ้านซึ่งการกระทำดังกล่าวย่อมต้องมีการต่อสู้ขัดขืน จนก่อให้เกิดความเสียหายแก่ทรัพย์สินหรืออาจเกิดอันตรายต่อร่างกายหรือชีวิต ส่งผลให้มีการฟ้องร้องเป็นคดีอาญา คดีแพ่งเรียกค่าเสียหาย และคดีปกครองตามมา หากศาลมีคำสั่งจับกุมและกักขังป่าพุดจิบหรือเจ้าของบ้านในขณะนั้น ย่อมจะเป็นการใช้มาตรการบังคับทางปกครองที่เหมาะสมและกระทบกับสิทธิและเสรีภาพของป่าพุดจิบน้อยกว่าการใช้กำลังเข้ารื้อถอนบ้าน

ศาลปกครองสูงสุดพิเคราะห์แล้วเห็นว่า การที่ป่าพุดจิบได้นำรถกระบะมาจอดขวางประตูทางเข้าบ้าน และมีการคล้องกุญแจด้านนอกปิดรั้วบ้านในวันที่คณะทำงานดำเนินการรื้อถอนจะเข้าทำการรื้อถอนบ้านที่ดัดแปลง ต่อเติมโดยไม่ได้รับอนุญาต ถือเป็นการจงใจขัดขวางการทำงานของเจ้าหน้าที่ และในวันดังกล่าวคณะทำงานดำเนินการรื้อถอน มีทั้งเจ้าหน้าที่ตำรวจ คนงานรื้อถอน ช่างวิศวกร และเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องอีกประมาณ 50 คน จึงสามารถที่จะใช้กำลังเข้าบังคับรื้อถอนเองได้ตามมาตรา 43 วรรคหนึ่ง (2) แห่งพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522 และหากการใช้กำลังนั้นจะมีผลกระทบต่อทรัพย์สินไปบ้าง ก็ยังเป็นมาตรการที่รุนแรงน้อยกว่าการที่จะให้

ศาลมีคำสั่งจับกุมและกักขังซึ่งส่งผลกระทบอย่างรุนแรงต่อสิทธิและเสรีภาพของป่าพุดจิบหรือเจ้าของบ้านในขณะนั้น และเห็นได้ว่าเทศบาลยังไม่ได้ใช้มาตรการบังคับในหนทางอื่นแก่ป่าพุดจิบซึ่งสามารถดำเนินการได้ จึงไม่สมควรที่ศาลจะมีคำสั่งจับกุมและกักขังป่าพุดจิบหรือเจ้าของบ้านในขณะนั้นตามคำร้องขอ และที่กล่าวว่า การดำเนินการรื้อถอนอาจจะถูกขัดขวางหรือถูกดำเนินคดีต่าง ๆ ทั้งคดีอาญา คดีแพ่งเรียกค่าเสียหาย หรือคดีปกครองนั้น ก็เป็นเพียงการคาดการณ์ของเทศบาลหอมหมื่นลี้เท่านั้น อีกทั้งหากการดำเนินการเป็นไปโดยชอบด้วยกฎหมายแล้ว ก็ไม่ต้องกลัวว่าจะถูกฟ้องร้องดำเนินคดีแต่อย่างใด

และแม้ว่าจะถูกขัดขวางไม่ให้เข้าทำการรื้อถอนได้ แต่เทศบาลก็สามารถที่จะใช้กำลังพอสมควรแก่เหตุเข้าดำเนินการเพื่อให้เป็นไปตามมาตรการบังคับทางปกครองได้เองอยู่แล้วตามมาตรา 60 วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 อันเป็นขั้นตอนการดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ของเจ้าพนักงานท้องถิ่นตามมาตรา 43 วรรคหนึ่ง (2) แห่งพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522 ซึ่งกฎหมายกำหนดกระบวนการขั้นตอนไว้แล้ว ศาลจึงไม่จำเป็นต้องมีคำสั่งให้เจ้าพนักงานท้องถิ่นเข้าทำการรื้อถอนอาคารส่วนที่ดัดแปลง ดังนั้น การที่ศาลปกครองชั้นต้นมีคำสั่งยกคำร้องของเทศบาลและให้จำหน่ายคดีออกจากสารบบความนั้น ศาลปกครองสูงสุดเห็นพ้องด้วย จึงมีคำสั่งยืนตามคำสั่งของศาลปกครองชั้นต้น (เทียบเคียงคำสั่งศาลปกครองสูงสุดที่ 614/2558)

ตัวอย่างคดีที่มีกฎหมายกำหนดให้อยู่ในเขตอำนาจของศาลปกครอง (กรณีที่ฟ้องขอให้เพิกถอนคำชี้ขาดหรือบังคับตามคำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการเกี่ยวกับสัญญาทางปกครอง)

สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษายื่นคำร้องต่อศาลปกครอง ขอให้เพิกถอนคำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการจากข้อพิพาทกรณีที่ นางสาวชมพู่ เจ้าของบริษัทก่อสร้าง ชมพู่ คอนสตรัคชั่น จำกัด ได้รับจ้างก่อสร้างอาคารของวิทยาลัยสารพัดช่างแห่งหนึ่ง เมื่อก่อสร้างแล้วเสร็จและได้มีการตรวจรับงานเรียบร้อยแล้ว ต่อมาสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาซึ่งเป็นผู้ร้องได้ตรวจพบความเสียหายของงานก่อสร้าง ซึ่งตามสัญญาประกันความชำรุดบกพร่องของงานก่อสร้างนี้มีระยะเวลา 2 ปีนับถัดจากวันที่ได้รับมอบงาน คือภายในวันที่ 5 มีนาคม 2544 โดยผู้ร้องได้เสนอข้อพิพาทต่ออนุญาโตตุลาการว่า ระหว่างวันที่ 12 พฤษภาคม 2543 ถึงวันที่ 22 มีนาคม 2544 เจ้าหน้าที่ของผู้ร้องได้ตรวจพบความชำรุดบกพร่องของงานก่อสร้างหลายจุดซึ่งรวมแล้วเป็นค่าซ่อมแซมจำนวน 173,685 บาท แต่ผู้คัดค้านเห็นว่าความเสียหายในส่วนของการแตกร้าของผนังปูนหน้าอาคาร เสาค้ำยันคานผนัง และพื้นห้องช่างยนต์ซึ่งคิดเป็นค่าซ่อมแซมจำนวน 40,925 บาท เป็นความเสียหายที่ไม่ได้เกิดขึ้นก่อนหรือภายในวันที่ 5 มีนาคม 2544 ซึ่งเป็นวันสุดท้ายของการรับประกันความชำรุดบกพร่องของงานก่อสร้างตามสัญญา ผู้คัดค้านจึงไม่ต้องรับผิดชอบความเสียหายในส่วนนี้ ซึ่งข้อพิพาทดังกล่าวอนุญาโตตุลาการมีคำวินิจฉัยว่า ผู้ร้องตรวจสอบพบความชำรุดบกพร่องและความเสียหายของ

อาคารเรียน เฉพาะในส่วนของการแตกร้างของผนังปูนหน้าอาคาร
เสา ค้ำยันคานผนัง และพื้นห้องช่างยนต์ ตามเอกสารลงวันที่
22 มีนาคม 2544 เป็นเวลาภายหลังจากครบกำหนด 2 ปีนับแต่
วันที่ผู้ร้องได้รับมอบงานแล้ว นางสาวชมพูซึ่งเป็นผู้คัดค้านจึงไม่ต้อง
รับผิดชอบความเสียหายในส่วนนี้ซึ่งคิดเป็นเงิน 40,925 บาท
เมื่อหักออกจากค่าซ่อมแซมทั้งหมดจำนวน 173,685 บาท คงเหลือ
ค่าซ่อมแซมที่ผู้คัดค้านต้องรับผิดชอบเป็นเงินจำนวน 132,760 บาท

ศาลปกครองพิจารณาแล้วเห็นว่าคำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการ
ไม่ได้เป็นคำชี้ขาดวินิจฉัยข้อพิพาทซึ่งไม่อยู่ในขอบเขตของสัญญา
อนุญาโตตุลาการหรือคำชี้ขาดวินิจฉัยเกินขอบเขตแห่งข้อตกลง
ในการเสนอข้อพิพาทต่ออนุญาโตตุลาการที่ศาลจะเพิกถอน
ได้ตามกฎหมาย ทั้งไม่ได้มีกรณีปรากฏว่าการยอมรับหรือ
การบังคับตามคำชี้ขาดนั้นเป็นการขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือ
ศีลธรรมอันดีของประชาชนที่ศาลจะเพิกถอนได้ตามกฎหมาย
ศาลปกครองจึงพิพากษายกคำร้องดังกล่าว (เทียบเคียงคำพิพากษา
ศาลปกครองกลางที่ 1482/2555)

ผู้สนใจ สามารถหาข้อมูลเพิ่มเติม

เกี่ยวกับพระราชบัญญัติอนุญาโตตุลาการ พ.ศ. 2545

ได้ที่ <http://www.krisdika.go.th/>

1.4 คดีที่ไม่อยู่ในอำนาจของศาลปกครอง

1.4.1 พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ.2542 ได้บัญญัติยกเว้นคดีพิพาทเกี่ยวกับหน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐบางประเภทที่ไม่สามารถนำมาฟ้องต่อศาลได้ ได้แก่

- การดำเนินการเกี่ยวกับวินัยทหาร ไม่ว่าจะเป็นการลงทัณฑ์แก่ผู้กระทำความผิดต่อวินัยทหารหรือเป็นการดำเนินการทางวินัยอย่างอื่น
- การดำเนินการของคณะกรรมการตุลาการ (ก.ต.) ตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม พ.ศ. 2543 ซึ่งมีใช่เป็นการพิจารณาพิพากษาคดี แต่เป็นการบริหารงานบุคคลของผู้พิพากษาศาลยุติธรรม เช่น การแต่งตั้งโยกย้าย การเลื่อนตำแหน่ง การลงโทษทางวินัย เป็นต้น
- คดีที่อยู่ในอำนาจของศาลชำนาญพิเศษต่างๆ ที่อยู่ในระบบศาลยุติธรรม ซึ่งได้จัดตั้งขึ้นก่อนที่จะมีการจัดตั้งศาลปกครองได้แก่ คดีที่อยู่ในอำนาจของศาลเยาวชนและครอบครัว คดีที่อยู่ในอำนาจของศาลแรงงาน คดีที่อยู่ในอำนาจของศาลภาษีอากร คดีที่อยู่ในอำนาจของศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศ คดีที่อยู่ในอำนาจของศาลล้มละลาย

1.4.2 คดีที่มีกฎหมายยกเว้นอำนาจศาลปกครองไว้โดยเฉพาะ เช่น พระราชบัญญัติการรักษาความมั่นคงภายใน พ.ศ. 2551 (มาตรา 23 ให้การดำเนินคดีใดๆ ตามพระราชบัญญัตินี้อยู่ในอำนาจศาลยุติธรรม)

1.4.3 คดีที่ไม่อยู่ในอำนาจของศาลปกครองตามหลักกฎหมายทั่วไปและตามแนวคำวินิจฉัยของศาล เช่น การดำเนินงานตามกระบวนการยุติธรรมทางแพ่งหรือทางอาญา ตัวอย่างเช่น การฟ้องว่าเจ้าพนักงานบังคับคดียึดและขายทอดตลาดทรัพย์สินโดยไม่ชอบซึ่งการบังคับคดีดังกล่าวเป็นการบังคับคดีแพ่งตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งที่อยู่ในอำนาจของศาลยุติธรรม การจับกุมของเจ้าหน้าที่ตำรวจ การสอบสวน และการเปรียบเทียบปรับของพนักงานสอบสวน และการสั่งฟ้องหรือสั่งไม่ฟ้องคดีอาญาของพนักงานอัยการ ซึ่งเป็นขั้นตอนการดำเนินงานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาที่จะนำไปสู่การนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษทางอาญาตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เป็นต้น

2

เงื่อนไขในการฟ้อง คดีปกครอง

เงื่อนไขในการฟ้องคดีปกครอง

ผู้ที่ประสงค์จะยื่นฟ้องคดีต่อศาลปกครอง

จะต้องพิจารณาเงื่อนไขการฟ้องคดีปกครองก่อนมายื่นคำฟ้อง ดังนี้

2.1

ต้องเป็นผู้เดือดร้อนเสียหายหรืออาจจะเดือดร้อนหรือเสียหายโดยไม่อาจหลีกเลี่ยงได้อันเนื่องจากการกระทำหรืองดเว้นการกระทำของหน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ หรือมีข้อโต้แย้งเกี่ยวกับสัญญาทางปกครอง กล่าวคือ ในคดีที่ฟ้องเพิกถอนกฎหรือคำสั่ง หรือคดีละเลยล่าช้าตามมาตรา 9 วรรคหนึ่ง (1) และ (2) ใช้หลักผู้เสียหายอย่างกว้าง คือเพียงแต่ได้รับความกระทบกระเทือนจากการกระทำนั้น ส่วนคดีละเมิด หรือคดีสัญญาทางปกครองตามมาตรา 9 วรรคหนึ่ง (3) และ (4) ใช้หลักผู้เสียหายอย่างแคบ คือต้องเป็นคู่สัญญาหรือผู้ถูกระทำละเมิดโดยตรง สำหรับคดีสัญญา นอกจากเป็นคู่สัญญาแล้วยังต้องถูกโต้แย้งสิทธิแล้วเท่านั้น

2.2

หากเป็นคดีที่มีกฎหมายกำหนดให้ดำเนินการแก้ไขความเดือดร้อนหรือเสียหายก่อนนำคดีมาฟ้องต่อศาลปกครอง ผู้ประสงค์จะยื่นฟ้องคดีจะต้องดำเนินการให้เสร็จสิ้นก่อน เช่น กรณีที่มีกฎหมายกำหนดให้ต้องอุทธรณ์คำสั่งทางปกครอง ผู้ประสงค์จะฟ้องคดีจะต้องอุทธรณ์คำสั่งนั้นก่อนภายในเวลาที่กฎหมายกำหนด เมื่อเจ้าหน้าที่หรือคณะกรรมการได้วินิจฉัยอุทธรณ์หรือไม่ได้วินิจฉัยอุทธรณ์ภายในเวลาที่กฎหมายกำหนดหรือภายในเวลาอันสมควร ผู้ประสงค์จะฟ้องคดีจึงมีสิทธินำคดีมาฟ้องต่อศาลปกครองได้

กรณีที่มีกฎหมายกำหนดให้ต้องอุทธรณ์คำสั่งทางปกครอง แต่ผู้ประสงค์จะฟ้องคดีไม่ได้อุทธรณ์คำสั่ง หรืออุทธรณ์คำสั่งแล้วแต่ยังไม่ทราบผลการพิจารณาและยังอยู่ในระยะเวลาการพิจารณาอุทธรณ์ แต่ผู้ประสงค์จะฟ้องคดีกลับรีบนำคดีมาฟ้องศาลปกครองจะมีคำสั่งไม่รับคำฟ้องนั้นไว้พิจารณา

2.3

ต้องยื่นคำฟ้องภายในระยะเวลาที่กฎหมายกำหนด

คดีพิพาทเกี่ยวกับการที่หน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐออกกฎ คำสั่งทางปกครองหรือกระทำการอื่นใดโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายจะต้องยื่นฟ้องคดีต่อศาลปกครองภายใน 90 วันนับแต่วันที่ได้รับรู้หรือควรรู้ถึงเหตุแห่งการฟ้องคดี

ฟ้องได้ในช่วง 90 วัน

การนับระยะเวลาการฟ้องคดีปกครองอ้างอิงตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 193/3 วรรคสอง โดยจะมีได้นับรวมวันแรกแห่งระยะเวลานั้นเข้าไว้ด้วย ดังนั้นการนับระยะเวลานับวันถัดไปเป็นวันที่ 1

ตัวอย่าง

นายป๊อดรับราชการเป็นครูอยู่ที่โรงเรียนแห่งหนึ่ง ถูกคำสั่งลงโทษทางวินัยจึงมายื่นฟ้องคดีต่อศาลปกครองขอให้เพิกถอนคำสั่งดังกล่าว โดยก่อนหน้านั้น นายป๊อดซึ่งเป็นผู้ฟ้องคดีได้ยื่นอุทธรณ์คำสั่งดังกล่าวต่อคณะกรรมการข้าราชการครู (ก.ค.) แล้ว และทางก.ค.วินิจฉัยยกอุทธรณ์ โดยมีหนังสือลงวันที่ 10 พฤษภาคม 2547 ส่งทางไปรษณีย์ลงทะเบียนไปยังบ้านของผู้ฟ้องคดี โดยมีแม่ยายของผู้ฟ้องคดีเป็นผู้รับหนังสือไว้แทน ในคดีนี้ผู้ฟ้องคดีอ้างว่าไม่ได้รับทราบผลอุทธรณ์จึงนำคดีมาฟ้องต่อศาลล่าช้า ซึ่งศาลปกครองพิจารณาแล้วเห็นว่า

แม้จะไม่ปรากฏว่าผู้ฟ้องคดีได้รับทราบผลอุทธรณ์เมื่อใด แต่จากหนังสือของผู้ฟ้องคดีลงวันที่ 11 มิถุนายน 2547 ถึงผอ.สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ว่าได้รับแจ้งผลการพิจารณาอุทธรณ์และสิทธิการฟ้องคดีต่อศาลปกครอง และมีความประสงค์ขอถ่ายสำเนาเอกสารเพื่อประกอบการดำเนินการทางศาลปกครอง นั้น ถือได้ว่าผู้ฟ้องคดีได้รับแจ้งผลการพิจารณาอุทธรณ์แล้วตั้งแต่วันที่ 11 มิถุนายน 2547 ซึ่งผู้ฟ้องคดีต้องมายื่นฟ้องคดีภายใน 90 วัน นับแต่วันที่ 11 มิถุนายน 2547 ซึ่งถือเป็นวันที่รู้เหตุแห่งการฟ้องคดี แต่ผู้ฟ้องคดีมายื่นฟ้องเมื่อวันที่ 20 มกราคม 2548 ซึ่งเกินกำหนด 90 วันนับแต่วันที่รู้เหตุแห่งการฟ้องคดีดังกล่าว จึงเป็นการฟ้องคดีเมื่อพ้นกำหนดระยะเวลา ศาลปกครองจึงมีคำสั่งไม่รับคำฟ้องไว้พิจารณา (เทียบเคียงคำสั่งศาลปกครองสูงสุดที่ 539/2548)

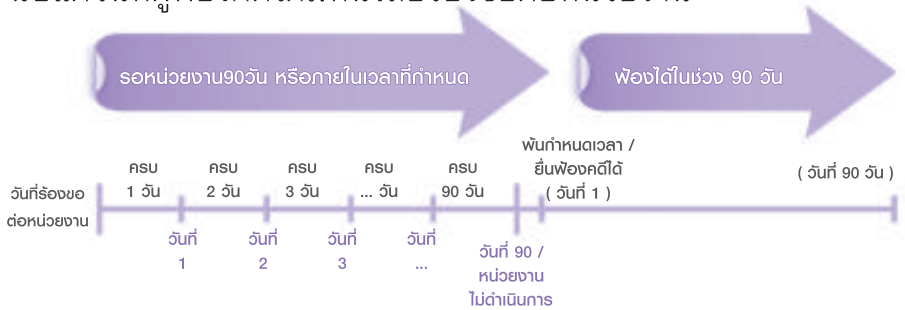
คดีพิพาทเกี่ยวกับการที่หน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐละเลยต่อหน้าที่ตามที่กฎหมายกำหนดให้ต้องปฏิบัติหรือปฏิบัติหน้าที่ล่าช้าเกินสมควรจะต้องยื่นฟ้องคดีต่อศาลปกครองภายใน 90 วันนับแต่วันที่รู้หรือควรรู้ถึงเหตุแห่งการฟ้องคดี

ฟ้องได้ในช่วง 90 วัน

การนับระยะเวลาการฟ้องคดีปกครองอ้างอิงตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 193/3 บรรทัดสอง โดยจะมีได้นับรวมวันแรกแห่งระยเวลานั้นเข้าไว้ด้วย ดังนั้นการนับระยะเวลาจะนับวันถัดไปเป็นวันที่ 1

ในกรณีที่ผู้ฟ้องคดีได้มีหนังสือร้องขอต่อหน่วยงานทางปกครอง หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐให้ปฏิบัติหน้าที่อย่างใดอย่างหนึ่งแต่หน่วยงาน ละเลยต่อหน้าที่หรือปฏิบัติหน้าที่ล่าช้าเกินสมควร กรณีเช่นนี้ จะเริ่มนับระยะเวลาการฟ้องคดีตั้งแต่วันที่พ้นกำหนด 90 วัน นับแต่วันที่ผู้ฟ้องคดีได้มีหนังสือร้องขอต่อหน่วยงาน

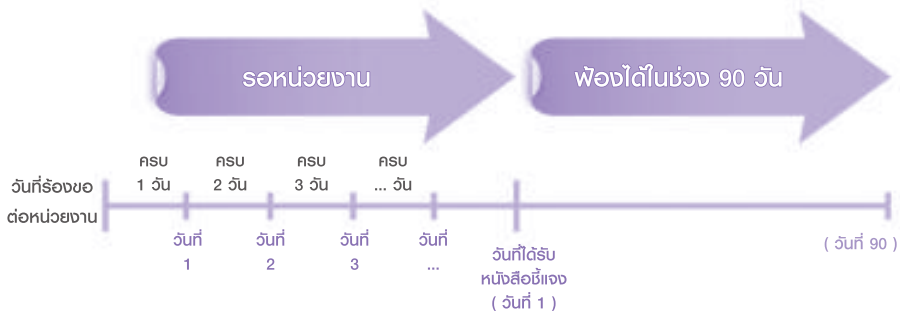
การนับระยะเวลาการฟ้องคดีปกครองอ้างอิงตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 193/3 วรรคสอง โดยจะมีได้นับรวมวันแรกแห่งระยะเวลานั้นเข้าไว้ด้วย ดังนั้นการนับระยะเวลานับวันถัดไปเป็นวันที่ 1

ตัวอย่าง

นางแย้มยื่นฟ้องคดีต่อศาลปกครอง ขอให้ศาลสั่งให้อธิบดีกรมที่ดินแก้ไขความเดือดร้อนเสียหายที่เกิดจากการที่เจ้าพนักงานที่ดินระบุรายละเอียดในโฉนดที่ดินคลาดเคลื่อนจากที่ น.ส.3 ระบุว่าทิศตะวันตกจดชายทะเลแต่โฉนดที่ดินที่เจ้าพนักงานที่ดินออกให้กลับระบุว่าทิศตะวันตกจดที่ดินมีการครอบครอง นางแย้มซึ่งเป็นผู้ฟ้องในคดีนี้จึงมีหนังสือลงวันที่ 15 ธันวาคม 2546 ขอให้ผู้ถูกฟ้องคดีแก้ไขโฉนดที่ดินดังกล่าว แต่ผู้ถูกฟ้องคดีกลับนิ่งเฉยไม่มีการแจ้งผลการพิจารณาแต่อย่างใด คดีนี้ศาลปกครองพิจารณาแล้วเห็นว่าเมื่อผู้ฟ้องคดีมีหนังสือลงวันที่ 15 ธันวาคม 2546 ถึงผู้ถูกฟ้องคดี

ขอให้พิจารณาแก้ไขข้อบกพร่องที่ติด ซึ่งถือได้ว่าเป็นวันที่ร้องขอต่อหน่วยงาน
ในกรณีที่หน่วยงานไม่ได้แจ้งผลการพิจารณาภายใน 90 วัน
(หรือภายในวันที่ 14 มีนาคม 2547) ผู้ฟ้องคดีจะต้องนำคดี
มายื่นฟ้องต่อศาลปกครองภายใน 90 วันนับจากพ้นกำหนด
90 วันดังกล่าว หรือภายในวันที่ 12 มิถุนายน 2547 แต่ผู้ฟ้องคดี
ยื่นฟ้องเมื่อวันที่ 13 กันยายน 2547 จึงเป็นการฟ้องคดีที่เกิน
กำหนดระยะเวลาการฟ้องคดีตามกฎหมาย ศาลปกครองจึงมีคำสั่ง
ไม่รับคำฟ้องไว้พิจารณาและให้จำหน่ายคดีออกจากสารบบความ
(เทียบเคียงคำสั่งศาลปกครองสูงสุดที่ 450/2548)

หากผู้ฟ้องคดีได้รับหนังสือชี้แจงจากหน่วยงานแต่เห็นว่า
เป็นคำชี้แจงที่ไม่มีเหตุผล กรณีเช่นนี้จะเริ่มนับระยะเวลาการฟ้องคดี
ตั้งแต่วันที่ผู้ฟ้องคดีได้รับหนังสือชี้แจง

ตัวอย่าง

สถาปนิกชานนท์ได้ยื่นร้องเรียนกับรัฐมนตรีว่าการกระทรวง
มหาดไทยในฐานะประธานายกพิเศษแห่งสภาสถาปนิกให้พิจารณา
การดำเนินการของสภาสถาปนิกกว่ามีการใช้อำนาจโดยไม่ชอบด้วย

กฎหมาย รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยซึ่งเป็นผู้ถูกฟ้อง ในคดีนี้จึงได้มอบหมายให้กรมโยธาธิการและผังเมืองสอบสวน ข้อเท็จจริงดังกล่าว ต่อมากรมโยธาธิการฯ ได้แจ้งผลการสอบสวน ให้สถาปนิกชานนท์ทราบ แต่สถาปนิกชานนท์ไม่พอใจผลการสอบสวน เนื่องจากเห็นว่าไม่ได้มีการพิจารณาความผิดของกรรมการ สถาปนิกแต่เป็นเพียงการส่งสำเนาผลการสอบสวนให้ตนทราบ เท่านั้น สถาปนิกชานนท์จึงนำคดีมาฟ้องต่อศาลปกครองขอให้ ศาลมีคำพิพากษาหรือคำสั่งให้ผู้ถูกฟ้องคดีพิจารณาความผิด ของคณะกรรมการสถาปนิก ซึ่งศาลปกครองพิจารณาเห็นว่า สถาปนิกชานนท์ซึ่งเป็นผู้ฟ้องคดี ได้ร้องเรียนต่อผู้ถูกฟ้องคดี และได้รับแจ้งผลการสอบสวนตามหนังสือลงวันที่ 5 ตุลาคม 2555 แต่ผู้ฟ้องคดีไม่พอใจผลการสอบสวนดังกล่าวจึงนำคดีมาฟ้องต่อศาล แม้จะไม่ปรากฏว่าผู้ฟ้องคดีได้รับหนังสือตอบกลับจากหน่วยงาน เมื่อใด แต่เมื่อนับจากวันที่กรมโยธาธิการฯ ได้มีหนังสือลงวันที่ 5 ตุลาคม 2555 และผู้ฟ้องคดีนำคดีมายื่นฟ้องต่อศาลปกครอง เมื่อวันที่ 9 พฤศจิกายน 2555 จึงอยู่ในช่วงเวลา 90 วันที่ได้รับหนังสือ ชี้แจง ซึ่งเป็นกรณีที่อยู่ในระยะเวลาการฟ้องคดี ศาลปกครอง จึงมีคำสั่งรับคำฟ้องไว้พิจารณา (เทียบเคียงคำสั่งศาลปกครองสูงสุด ที่ 889/2557)

คดีพิพาทเกี่ยวกับการกระทำละเมิดหรือความรับผิดอย่างอื่นของหน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ ให้ยื่นฟ้องภายใน 1 ปี นับแต่วันที่รู้หรือควรรู้ถึงเหตุแห่งการฟ้องคดี แต่ไม่เกิน 10 ปี นับแต่วันที่ มีเหตุแห่งการฟ้องคดี

ตัวอย่าง

นายสงกรานต์นำคดีมายื่นฟ้องต่อศาลปกครองขอให้ศาลมีคำพิพากษาหรือคำสั่งให้องค์การบริหารส่วนจังหวัด (อบจ.) ชำระเงินเดือนและเงินประจำตำแหน่งจากการที่สภา อบจ. มีมติเมื่อปีพ.ศ. 2545 ถอดถอนตนออกจากตำแหน่งสมาชิกสภา อบจ. ซึ่งศาลปกครองได้มีคำพิพากษาให้เพิกถอนมติดังกล่าว

ในเรื่องนี้ศาลปกครองพิจารณาเห็นว่าการที่นายสงกรานต์ ซึ่งเป็นผู้ฟ้องคดีมีหนังสือลงวันที่ 2 กรกฎาคม 2556 เพื่อขอให้ อบจ. ซึ่งเป็นผู้ถูกฟ้องคดีชำระเงินเดือนและเงินประจำตำแหน่งให้แก่ตน โดยไม่ปรากฏข้อเท็จจริงว่าผู้ถูกฟ้องคดีได้รับหนังสือเมื่อใด แต่พออนุมานได้ว่าผู้ถูกฟ้องคดีได้รับหนังสืออย่างรวดเร็วที่สุดในวันที่ระบุในหนังสือ คือวันที่ 2 กรกฎาคม 2556 ผู้ฟ้องคดีจึงสามารถนำคดีมาฟ้องต่อศาลได้นับแต่วันที่พ้นกำหนด 90 วัน นับแต่วันที่ผู้ฟ้องคดีได้มีหนังสือร้องขอต่อผู้ถูกฟ้องคดีเพื่อให้ปฏิบัติหน้าที่ตามที่กฎหมายกำหนด ซึ่งก็คือตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2556 โดยการฟ้องคดีพิพาทเกี่ยวกับการกระทำละเมิดหรือความรับผิดอย่างอื่นของหน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐให้ยื่นฟ้องภายใน 1 ปี นับแต่วันที่รู้หรือควรรู้ถึงเหตุแห่งการฟ้องคดี (ในกรณีนี้คือ

วันที่ 1 ตุลาคม 2556) แต่ไม่เกิน 10 ปีนับแต่วันที่มิเหตุแห่งการฟ้องคดี ซึ่งผู้ฟ้องคดีนำคดีมาฟ้องต่อศาลเมื่อวันที่ 22 มกราคม 2557 จึงเป็นการยื่นฟ้องคดีภายในระยะเวลาที่กฎหมายกำหนด ศาลปกครอง จึงมีคำสั่งรับคำฟ้องไว้พิจารณา (เทียบเคียงคำสั่งศาลปกครองสูงสุด ที่ 904/2557)

คดีพิพาทเกี่ยวกับสัญญาทางปกครอง ให้ยื่นฟ้องภายใน 5 ปี นับแต่วันที่รัฐหรือควรรัฐถึงเหตุแห่งการฟ้องคดี แต่ไม่เกิน 10 ปี นับแต่วันที่มิเหตุแห่งการฟ้องคดี

ตัวอย่าง

กรมทางหลวงมีโครงการขยายเขตทางหลวงแผ่นดินจากเดิม มีเขตทางด้านละ 8 เมตรเป็นด้านละ 15 เมตร จึงได้ทำการเวนคืน ที่ดินบริเวณดังกล่าว โดยที่ดินที่เวนคืนมีส่วนหนึ่งเป็นที่ดิน ของนายเตชินทร์ กรมทางหลวงได้จ่ายค่าเวนคืนให้แก่นายเตชินทร์ จำนวน 2 ครั้ง คือค่าทดแทนที่ดินเป็นเงิน 1,430 บาท และค่าทดแทน สิ่งปลูกสร้างและไม้ยืนต้น เป็นเงิน 59,719 บาท โดยนายเตชินทร์ ได้ทำบันทึกข้อตกลงยินยอมระหว่างผู้มีสิทธิได้รับเงินค่าทดแทน กับกรมทางหลวงจำนวน 2 ฉบับ ฉบับแรกลงวันที่ 6 พฤศจิกายน 2555 และฉบับที่ 2 ลงวันที่ 27 ธันวาคม 2555 ต่อมานายเตชินทร์ มายื่นฟ้องคดีต่อศาลปกครองขอให้ผู้ถูกฟ้องคดีจ่ายเงินค่าทดแทน สิ่งปลูกสร้างเป็นเงินจำนวน 1,000,000 บาทเพื่อปรับปรุงบ้าน ให้มีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน เนื่องจากเห็นว่าการขยายเขต ทางหลวงดังกล่าวทำให้ห้องนอนและระเบียงของตนอยู่ติดแนวเวนคืน

และบริเวณดังกล่าวเป็นทางโค้งซึ่งอาจก่อให้เกิดความไม่ปลอดภัยแก่ชีวิตและทรัพย์สินได้

ในเรื่องนี้ ศาลปกครองเห็นว่าการเวนคืนที่ดินดังกล่าวมีวัตถุประสงค์เพื่อนำที่ดินมาขยายเขตทางหลวง ซึ่งเป็นสาธารณูปโภคที่ประชาชนผู้ใช้ได้รับประโยชน์โดยตรง จึงเห็นว่าสัญญาดังกล่าวเป็นสัญญาจัดให้มีสิ่งสาธารณูปโภค อันเป็นสัญญาทางปกครอง และการฟ้องคดีเกี่ยวกับสัญญาทางปกครองไม่มีกฎหมายกำหนดขั้นตอนหรือวิธีการสำหรับการแก้ไขความเดือดร้อนหรือเสียหายไว้โดยเฉพาะ จึงสามารถนำคดีมาฟ้องได้โดยมิต้องดำเนินการตามขั้นตอนสำหรับแก้ไขความเดือดร้อนหรือเสียหาย โดยจะต้องยื่นฟ้องภายใน 5 ปี นับแต่วันที่รู้หรือควรรู้ถึงเหตุแห่งการฟ้องคดี ในคดีนี้ ผู้ฟ้องคดีทำบันทึกข้อตกลงยินยอมระหว่างผู้มีสิทธิได้รับเงินค่าทดแทนที่ดินและสิ่งปลูกสร้างเมื่อวันที่ 6 พฤศจิกายน 2555 และวันที่ 27 ธันวาคม 2555 วันดังกล่าว จึงเป็นวันที่รู้เหตุแห่งการฟ้องคดี เมื่อผู้ฟ้องคดีนำคดีมาฟ้องต่อศาลวันที่ 30 สิงหาคม 2556 จึงเป็นการยื่นฟ้องภายใน 5 ปี นับแต่วันที่รู้เหตุแห่งการฟ้องคดี ศาลปกครองจึงมีคำสั่งรับคำฟ้องไว้พิจารณา (เทียบเคียงคำสั่งศาลปกครองสูงสุดที่ 678/2557)

คดีพิพาทเกี่ยวกับการคุ้มครองประโยชน์สาธารณะ หรือคดีพิพาทเกี่ยวกับสิทธิของบุคคลจะยื่นฟ้องเมื่อใดก็ได้

ตัวอย่าง

นายเงิน เป็นบุตรของผู้อพยพชาวเวียดนาม เกิดที่หมู่บ้านแห่งหนึ่งในจังหวัดนครพนม นายเงินได้ยื่นคำร้องขอมีสัญชาติไทยตั้งแต่ปีพ.ศ. 2537 แต่ก็ไม่เคยได้รับแจ้งผลการพิจารณา จนปีพ.ศ. 2544 นายเงินได้ยื่นคำร้องขอมีสัญชาติไทยอีกครั้งแต่ก็ยังไม่ได้รับแจ้งผลการพิจารณาแต่อย่างใด ทั้งที่กระทรวงมหาดไทยและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ตรวจสอบข้อมูลคำร้องขอมีสัญชาติไทยและตรวจสอบพฤติการณ์ที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดและอาชญากรรมของนายเงินเสร็จเรียบร้อยแล้วตั้งแต่ปีพ.ศ. 2545 แต่นายเงินก็ยังไม่เคยได้รับแจ้งผลการพิจารณา นายเงินจึงนำคดีมาฟ้องต่อศาลปกครองขอให้ศาลมีคำพิพากษาหรือคำสั่งให้นายเงินได้สัญชาติไทยซึ่งศาลปกครองพิจารณาเห็นว่าการฟ้องในเรื่องดังกล่าวเป็นการฟ้องคดีปกครองที่เกี่ยวกับการคุ้มครองสถานะของบุคคลซึ่งไม่มีระยะเวลากำหนดไว้จะยื่นฟ้องเมื่อใดก็ได้ ศาลปกครองจึงมีคำสั่งรับคำฟ้องไว้พิจารณา ซึ่งคดีนี้ศาลปกครองได้พิพากษาให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยซึ่งเป็นผู้ถูกฟ้องคดีดำเนินการพิจารณาคำร้องขอมีสัญชาติไทยของนายเงินซึ่งเป็นผู้ฟ้องคดีและแจ้งผลการพิจารณาภายใน 60 วันนับแต่คดีถึงที่สุด (เทียบเคียงคำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดที่ อ.123/2551)

การฟ้องคดีปกครองที่ยื่นฟ้องเมื่อพ้นกำหนดเวลาการฟ้องคดีแล้ว
ศาลปกครองเห็นว่าคดีที่ยื่นฟ้องนั้นจะเป็นประโยชน์แก่ส่วนรวม
หรือมีเหตุจำเป็นอื่น ศาลปกครองอาจรับไว้พิจารณาก็ได้

ตัวอย่าง

นายยงยุทธนำคดีมาฟ้องต่อศาลปกครองขอให้ศาลมีคำสั่ง
หรือคำพิพากษาให้เพิกถอนใบอนุญาตประกอบกิจการโรงงานไม้
แห้งหนึ่งซึ่งตั้งอยู่ในบริเวณชุมชนที่นายยงยุทธอาศัยอยู่โดยนายยงยุทธ
ได้เคยร้องเรียนไปยังอบต.เรื่องเสียงและฝุ่นละอองที่เกิดจาก
การทำงานของเครื่องจักรในโรงงาน ทางอบต.จึงได้ประสานให้
สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมาตรวจสอบ
วัดปริมาณฝุ่นละออง ซึ่งผลการตรวจสอบตามหนังสือ ที่ทางอบต.
แจ้งแก่นายยงยุทธ เมื่อวันที่ 21 ธันวาคม 2552 ปรากฏว่าค่าเฉลี่ย
ของฝุ่นละอองไม่เกินกว่าค่ามาตรฐาน ต่อมา นายยงยุทธมายื่นฟ้องคดี
ต่อศาลปกครองเมื่อวันที่ 22 กุมภาพันธ์ 2556 ซึ่งเป็นการฟ้องคดี
เมื่อพ้นระยะเวลาที่กฎหมายกำหนด คือภายใน 90 วันนับแต่วันที่รู้
หรือควรรู้ถึงเหตุแห่งการฟ้องคดี หรือนับแต่วันที่พ้นกำหนด 90 วัน
นับแต่วันที่ผู้ฟ้องคดีมีหนังสือร้องขอต่อหน่วยงานทางปกครองหรือ
เจ้าหน้าที่ของรัฐ และไม่ได้รับหนังสือชี้แจงหรือได้รับแต่เป็นคำชี้แจง
ที่ผู้ฟ้องคดีเห็นว่าไม่มีเหตุผล แต่อย่างไรก็ตาม เรื่องนี้ศาลปกครอง
เห็นว่าจากคำชี้แจงในรายงานสำรวจด้วยแบบติดตามตรวจสอบ
คุณภาพฝุ่นและเสียงของอบต.ซึ่งเป็นผู้ถูกฟ้องในคดีนี้ ลงวันที่
19 มิถุนายน 2556 ซึ่งได้ติดตามตรวจสอบคุณภาพฝุ่นและเสียง
ในชุมชนบริเวณใกล้เคียงกับบ้านของนายยงยุทธ ระบุว่าภาวะเสียง

ที่ได้ยื่นส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก และบางส่วนได้รับผลกระทบจากฝุ่นในระดับมาก โดยชุมชนบริเวณรอบโรงงานรัศมี 500 เมตร มีบ้านพักอาศัยจำนวนประมาณ 27 หลังคาเรือน มีประชาชนอาศัยอยู่ประมาณ 141 คน จึงเห็นว่ามีประชาชนอยู่อาศัยเป็นจำนวนมาก ซึ่งความเดือดร้อนจากฝุ่นละอองและเสียงจากโรงงานอาจส่งผลกระทบต่อสุขภาพอนามัยของประชาชนโดยรอบที่มีจำนวนมากไม่ใช่แต่เพียงผู้ฟ้องคดีเท่านั้น จึงเห็นว่าหากรับคำฟ้องนี้ไว้พิจารณาจะเป็นประโยชน์แก่ส่วนรวม ศาลปกครองจึงมีคำสั่งรับคำฟ้องไว้พิจารณา (เทียบเคียงคำสั่งศาลปกครองสูงสุดที่ 783/2557)

2.4

ต้องจัดทำคำฟ้องโดยมีรายการครบถ้วนตามที่กฎหมายกำหนดโดยจะพิมพ์หรือเขียนด้วยลายมือก็ได้ แต่จะต้องมีองค์ประกอบ ดังนี้

- ชื่อและที่อยู่ผู้ฟ้องคดี โดยจะต้องระบุชื่อและที่อยู่ให้ชัดเจน และเป็นที่อยู่ที่สามารถติดต่อได้ เพื่อประโยชน์ในการนัดหมายหรือส่งเอกสารต่างๆที่เกี่ยวข้องกับคดี
- ชื่อหน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐที่ประสงค์จะฟ้อง
- การกระทำอันเป็นเหตุแห่งการฟ้องคดีซึ่งทำให้เดือดร้อนหรือเสียหาย
- คำขอว่าประสงค์ให้ศาลปกครองสั่งหรือพิพากษาอย่างไร เพื่อบรรเทาความเดือดร้อนหรือเสียหาย และต้องเป็นเรื่องที่ศาลมีอำนาจกำหนดค่าบังคับได้
- ลายมือชื่อของผู้ฟ้องคดี

ผู้สนใจ

สามารถดาวน์โหลดแบบฟอร์มต่างๆ

เช่น แบบฟอร์มคำฟ้อง แบบฟอร์มใบมอบฉันทะ/ใบมอบอำนาจ

แบบฟอร์มคำร้อง/คำขอ ฯลฯ ได้ที่ เว็บไซต์ศาลปกครอง www.admincourt.go.th

2.5 ต้องเป็นกรณีที่คำขอต้องเป็นคำขอที่ศาลออกคำสั่งบังคับให้ได้ตามกฎหมาย

คำขอต้ายคำฟ้องเป็นข้อความแสดงความต้องการของผู้ฟ้องคดีว่าประสงค์ให้ศาลปกครองพิจารณาพิพากษาคดีหรือมีคำสั่งอย่างไรเพื่อบรรเทาความเดือดร้อนหรือเสียหายที่ได้รับ ซึ่งคำขอนั้นต้องเป็นคำขอที่ศาลปกครองมีอำนาจสั่งให้ได้ตามมาตรา 72 แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542 ซึ่งบัญญัติไว้ ดังนี้

- สั่งให้เพิกถอนกฎหรือคำสั่งหรือสั่งห้ามการกระทำทั้งหมดหรือบางส่วน ในกรณีที่มีการฟ้องว่าหน่วยงานทางปกครอง หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐกระทำการโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายตามมาตรา 9 วรรคหนึ่ง (1)
- สั่งให้หัวหน้าหน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เกี่ยวข้องปฏิบัติตามหน้าที่ภายในเวลาที่ศาลปกครองกำหนด ในกรณีที่มีการฟ้องว่าหน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐละเลยต่อหน้าที่หรือปฏิบัติหน้าที่ล่าช้าเกินสมควร
- สั่งให้ใช้เงินหรือให้ส่งมอบทรัพย์สิน หรือให้กระทำการ หรืองดเว้นการกระทำ โดยจะกำหนดระยะเวลาและเงื่อนไขอื่นๆ ไว้ด้วยก็ได้ ในกรณีที่มีการฟ้องเกี่ยวกับการกระทำละเมิดหรือความรับผิดของหน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ หรือการฟ้องคดีเกี่ยวกับสัญญาทางปกครอง

- สั่งให้ถือปฏิบัติต่อสิทธิหรือหน้าที่ของบุคคลที่เกี่ยวข้อง
ในกรณีที่มีการฟ้องให้ศาลมีคำพิพากษาแสดงความเป็นอยู่ของสิทธิ
หรือหน้าที่นั้น

- สั่งให้บุคคลกระทำหรือละเว้นกระทำการอย่างหนึ่งอย่างใด
เพื่อให้เป็นไปตามกฎหมาย

ทั้งนี้ คำขอของผู้ฟ้องคดีต้องสอดคล้องกับการกระทำอันเป็นเหตุ
แห่งการฟ้องคดีด้วย

2.6

คดีที่ศาลปกครองได้เคยมีคำพิพากษาหรือคำสั่งชี้ขาดคดีถึงที่สุดแล้ว ห้ามมิให้คู่กรณีเดียวกันฟ้องกันอีกในประเด็นที่ได้วินิจฉัยโดยอาศัยเหตุอย่างเดียวกัน **เพราะถือว่าเป็นการฟ้องซ้ำ** ตามข้อ 97 ของระเบียบของที่ประชุมใหญ่ตุลาการในศาลปกครองสูงสุดว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2543

คดีที่ได้ยื่นฟ้องต่อศาลปกครองแล้ว และอยู่ระหว่างการพิจารณาคดีของศาล ผู้ฟ้องคดีจะยื่นคำฟ้องเรื่องเดียวกันต่อศาลปกครองเดียวกัน หรือศาลปกครองอื่นอีกไม่ได้ **เพราะถือว่าเป็นการฟ้องซ้ำ** ตามข้อ 36 (1) ของระเบียบของที่ประชุมใหญ่ ฯ

เมื่อศาลมีคำพิพากษาหรือคำสั่งชี้ขาดคดีหรือประเด็นข้อใดแห่งคดีแล้วห้ามมิให้ดำเนินกระบวนการพิจารณาในศาลนั้นอันเกี่ยวกับคดีหรือประเด็นที่ได้วินิจฉัยชี้ขาดแล้วนั้น เว้นแต่

- ① การแก้ไขข้อผิดพลาดหรือผิดหลงเล็กน้อยตามข้อ 95
- ② การพิจารณาพิพากษาหรือมีคำสั่งชี้ขาดคดีใหม่ตามมาตรา 75
- ③ การพิจารณาใหม่แห่งคดีที่สำนวนคดีหรือเอกสารในสำนวนคดีสูญหายหรือบุบสลายตามข้อ 21
- ④ การยื่น การรับ หรือไม่รับอุทธรณ์ตามมาตรา 73
- ⑤ การดำเนินการเกี่ยวกับการบรรเทาทุกข์ชั่วคราวในระหว่างการยื่นอุทธรณ์ ซึ่งคำอุทธรณ์อยู่ระหว่างการพิจารณาของศาลปกครองชั้นต้นตามข้อ 104 หรือข้อ 106

๖ การที่ศาลปกครองสูงสุดส่งคดีคืนไปยังศาลปกครองชั้นต้น
ที่ได้พิจารณาและพิพากษาหรือมีคำสั่งคดีนั้นเพื่อให้พิพากษาหรือ
มีคำสั่งใหม่หรือพิจารณาและพิพากษาหรือมีคำสั่งใหม่ ตามข้อ 112

๗ การบังคับคดีตามคำพิพากษาหรือคำสั่ง

เพราะ**ถือว่าเป็นการดำเนินกระบวนการพิจารณาซ้ำ** ตามข้อ 96
ของระเบียบของที่ประชุมใหญ่ ฯ

ระเบียบของที่ประชุมใหญ่ตุลาการในศาลปกครองสูงสุด ว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2543

ข้อ 36 นับแต่เวลาที่ไต่ยื่นคำฟ้องต่อศาลแล้ว คดีนั้นอยู่ในระหว่างการพิจารณา และผลแห่งการนี้

(1) ห้ามมิให้ผู้ฟ้องคดียื่นคำฟ้องเรื่องเดียวกันนั้นต่อศาลเดียวกันหรือต่อศาลอื่นอีก และ

(2) ถ้ามีเหตุเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นในพฤติการณ์อันเกี่ยวกับการยื่นฟ้องคดีต่อศาลที่มีเขตอำนาจศาลเหนือคดีนั้น เช่น การเปลี่ยนแปลงเขตอำนาจศาลหรือการเปลี่ยนแปลงภูมิลำเนาของผู้ฟ้องคดี การเปลี่ยนแปลงเช่นว่านั้นหาตัดอำนาจศาลที่รับคำฟ้องไว้ในอันที่จะพิจารณาพิพากษาคดีนั้นไม่

ข้อ 96 เมื่อศาลมีคำพิพากษาหรือคำสั่งชี้ขาดคดีหรือประเด็นข้อใดแห่งคดีแล้ว ห้ามมิให้ดำเนินกระบวนการพิจารณาในศาลนั้นอันเกี่ยวกับคดีหรือประเด็นที่ได้วินิจฉัยชี้ขาดแล้วนั้น เว้นแต่

- (1) การแก้ไขข้อผิดพลาดหรือผิดหลงเล็กน้อยตามข้อ 95
- (2) การพิจารณาพิพากษาหรือมีคำสั่งชี้ขาดคดีใหม่ตามมาตรา 75
- (3) การพิจารณาใหม่แห่งคดีที่จำนวนคดีหรือเอกสารในจำนวนคดีสูญหายหรือบอบสลายตามข้อ 21
- (4) การยื่น การรับ หรือไม่รับอุทธรณ์ตามมาตรา 73

- (5) การดำเนินการเกี่ยวกับการบรรเทาทุกข์ชั่วคราวในระหว่างการยื่นอุทธรณ์ ซึ่งคำอุทธรณ์อยู่ระหว่างการพิจารณาของศาลปกครองชั้นต้นตามข้อ 104 หรือข้อ 106
- (6) การที่ศาลปกครองสูงสุดส่งคดีคืนไปยังศาลปกครองชั้นต้นที่ได้พิจารณาและพิพากษาหรือมีคำสั่งคดีนั้นเพื่อให้พิพากษาหรือมีคำสั่งใหม่หรือพิจารณาและพิพากษาหรือมีคำสั่งใหม่ ตามข้อ 112
- (7) การบังคับคดีตามคำพิพากษาหรือคำสั่ง

ข้อ 97 คดีที่ได้มีคำพิพากษาหรือคำสั่งชี้ขาดคดีถึงที่สุดแล้ว ห้ามมิให้คู่กรณีเดียวกันฟ้องกันอีกในประเด็นที่ได้วินิจฉัยโดยอาศัยเหตุอย่างเดียวกัน

2.7

ต้องมีการชำระค่าธรรมเนียมศาลโดยครบถ้วน

โดยปกติการยื่นฟ้องคดีปกครองไม่ต้องเสียค่าธรรมเนียมศาล เว้นแต่เป็นการฟ้องคดีเกี่ยวกับสัญญาทางปกครองหรือละเมิดหรือความรับผิดอย่างอื่นเพื่อขอให้ศาลสั่งให้มีการชดใช้เงินหรือส่งมอบทรัพย์สิน ผู้ฟ้องคดีต้องเสียค่าธรรมเนียมศาลในอัตราตามที่ระบุไว้ในตาราง 1 ท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งซึ่งกำหนดไว้สำหรับคดีฟ้องขอปลดเปลื้องทุกข์อันคำนวณเป็นราคาเงินได้ ในปัจจุบันสำหรับคดีที่มีทุนทรัพย์ไม่เกิน 50 ล้านบาท คิดในอัตราร้อยละ 2 ของทุนทรัพย์แต่ไม่เกิน 200,000 บาท ทุนทรัพย์ส่วนที่เกิน 50 ล้านบาทขึ้นไปคิดในอัตราร้อยละ 0.1 และถ้าชนะคดี ศาลปกครองจะสั่งคืนค่าธรรมเนียมศาลทั้งหมดหรือบางส่วนตามส่วนแห่งการชนะคดี

กรณีที่ผู้ฟ้องคดีไม่มีทรัพย์สินเพียงพอที่จะเสียค่าธรรมเนียมศาล หรือหากไม่ได้รับยกเว้นค่าธรรมเนียมศาลจะได้รับความเดือดร้อนเกินสมควร ผู้ฟ้องคดีสามารถยื่นคำขอให้ยกเว้นค่าธรรมเนียมศาลมาพร้อมกับคำฟ้องหรือคำอุทธรณ์ เมื่อศาลปกครองพิจารณาคำขอแล้ว ศาลปกครองอาจอนุญาตให้ดำเนินคดีโดยให้ยกเว้นค่าธรรมเนียมศาลทั้งหมดหรือเฉพาะบางส่วนก็ได้

ในกรณีที่ศาลปกครองชั้นต้นมีคำสั่งให้ยกเว้นค่าธรรมเนียมศาลเฉพาะบางส่วนหรือมีคำสั่งให้ยกคำขอ ผู้ฟ้องคดีสามารถอุทธรณ์คำสั่งนั้นต่อศาลปกครองสูงสุดได้ภายใน 15 วันนับแต่วันที่ได้รับความแจ้งคำสั่ง โดยยื่นอุทธรณ์ต่อศาลปกครองชั้นต้นที่มีคำสั่งให้ยกเว้นค่าธรรมเนียมศาลเฉพาะบางส่วนหรือคำสั่งให้ยกคำขอดังกล่าว

2.8

ผู้ฟ้องคดีต้องเป็นผู้ที่มีความสามารถตามกฎหมาย

กรณีผู้เยาว์หรือคนไร้ความสามารถประสงค์จะฟ้องคดีต่อศาลปกครองจะต้องให้ผู้แทนโดยชอบธรรมหรือผู้อนุบาลเป็นผู้ฟ้องคดีแทน เว้นแต่ผู้เยาว์ซึ่งมีอายุไม่ต่ำกว่า 15 ปีบริบูรณ์ศาลอาจอนุญาตให้ผู้ฟ้องคดีด้วยตนเองได้หากเห็นสมควร

กรณีคนเสมือนไร้ความสามารถประสงค์จะฟ้องคดีต่อศาลปกครองจะต้องได้รับความยินยอมจากผู้พิทักษ์ก่อน และต้องแนบหนังสือแสดงความยินยอมมาพร้อมกับคำฟ้องด้วย

3

การดำเนินคดีปกครอง

การดำเนินคดีปกครอง

3.1 การฟ้องคดีปกครอง

คำฟ้อง

การเขียนคำฟ้องในคดีปกครองไม่มีแบบฟอร์มบังคับ แต่ต้องใช้ถ้อยคำสุภาพและมีองค์ประกอบครบถ้วน ได้แก่

3.1.1 ชื่อและที่อยู่ผู้ฟ้องคดี โดยจะต้องระบุชื่อและที่อยู่ของตนให้ชัดเจนและเป็นที่อยู่ที่สามารถติดต่อได้เพื่อประโยชน์ในการนัดหมายหรือส่งเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับคดีให้แก่ผู้ฟ้องคดี อาทิ การแจ้งนัดหมายเพื่อการไต่สวน การจัดส่งเอกสารหรือขอเอกสารเพิ่มเติม เป็นต้น

3.1.2 ชื่อหน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐที่ประสงค์จะฟ้อง ระบุให้ชัดเจนว่าเป็นหน่วยงานทางปกครองใด หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐคนใด (ระบุตำแหน่ง) อยู่ที่หน่วยงานใด

3.1.3 การกระทำอันเป็นเหตุแห่งการฟ้องคดีรวมทั้งพฤติการณ์และข้อเท็จจริงที่เกี่ยวข้อง ซึ่งทำให้ผู้ฟ้องคดีเดือดร้อนหรือเสียหาย และเป็นเหตุให้ต้องมาฟ้องคดี โดยต้องเขียนให้ชัดเจนและเรียงลำดับตามข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้น

3.1.4 คำขอว่าประสงค์จะให้ศาลปกครองสั่งหรือพิพากษาอย่างไร เพื่อบรรเทาความเดือดร้อนหรือเสียหายที่ตนได้รับ และต้องเป็นเรื่องที่ศาลมีอำนาจกำหนดค่าบังคับได้

3.1.5 ลายมือชื่อผู้ฟ้องคดี

ในกรณีที่ไม้อาจแนบพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องมาได้ ให้ระบุเหตุที่ไม้อาจแนบพยานหลักฐานไว้ด้วย และผู้ฟ้องคดีต้องยื่นสำเนาคำฟ้อง และสำเนาพยานหลักฐานที่ผู้ฟ้องคดีรับรองสำเนาถูกต้องให้ครบตามจำนวนของผู้ถูกฟ้องคดีมาพร้อมกับคำฟ้องด้วย

3.2 วิธีการยื่นคำฟ้อง

ผู้ประสงค์จะฟ้องคดีสามารถยื่นคำฟ้องต่อศาลปกครองชั้นต้น หรือศาลปกครองสูงสุดแล้วแต่กรณี โดยสามารถยื่นคำฟ้องได้ 4 วิธี ได้แก่

3.2.1 ยื่นคำฟ้องด้วยตนเองที่ศาลปกครองชั้นต้นที่ตน มีภูมิลำเนาหรือที่มูลคดีเกิด หรือยื่นคำฟ้องด้วยตนเองที่ ศาลปกครองสูงสุดซึ่งมีแห่งเดียวตั้งอยู่ในกรุงเทพมหานคร (ในกรณี ที่เป็นคดีที่ต้องยื่นฟ้องต่อศาลปกครองสูงสุดโดยตรง)

3.2.2 ส่งคำฟ้องทางไปรษณีย์ลงทะเบียน จ่าหน้าซองถึง สำนักงานศาลปกครองกลาง หรือสำนักงานศาลปกครองในภูมิภาค แห่งที่ประสงค์จะยื่นฟ้อง หรือจ่าหน้าซองถึงสำนักงานศาลปกครอง สูงสุดในกรณีที่ เป็นคดีที่ต้องยื่นฟ้องต่อศาลปกครองสูงสุดโดยตรง

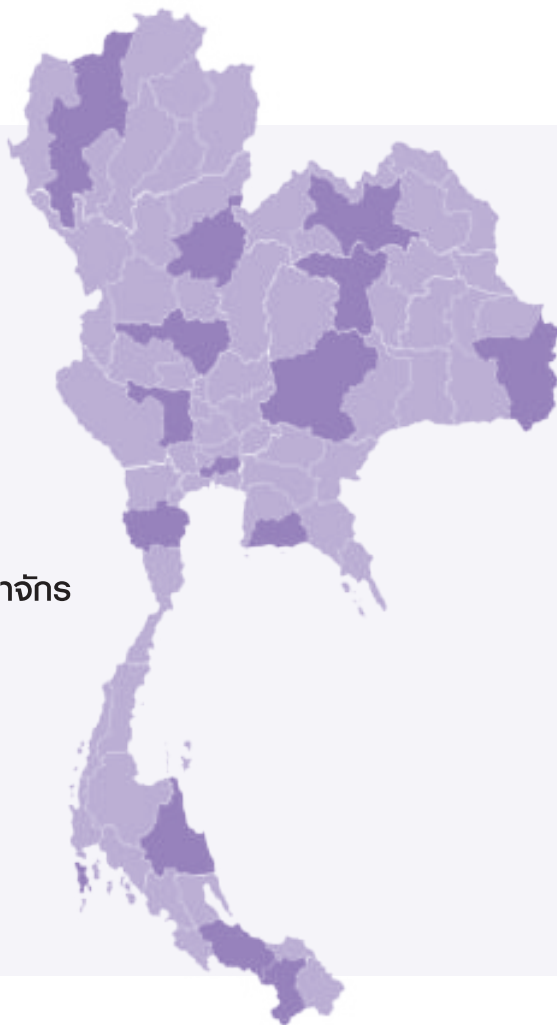
การส่งคำฟ้องทางไปรษณีย์ ควรส่งเป็นไปรษณีย์ลงทะเบียน หรือไปรษณีย์ด่วนพิเศษ (EMS) เนื่องจากระยะเวลาการยื่นฟ้อง จะเริ่มนับตั้งแต่วันที่เจ้าหน้าที่ไปรษณีย์รับลงทะเบียน แต่หาก ผู้ฟ้องคดีส่งคำฟ้องทางไปรษณีย์ธรรมดา (ไม่ได้ลงทะเบียน) ระยะเวลา การยื่นฟ้องจะเริ่มนับตั้งแต่วันที่คำฟ้องมาถึงศาลปกครองและ เจ้าหน้าที่ประทับรับคำฟ้องนั้น อย่างไรก็ตาม การส่งคำฟ้อง ทางไปรษณีย์ธรรมดา คำฟ้องอาจจะสูญหายระหว่างทางหรืออาจจะ ล่าช้าจนเกินระยะเวลาการฟ้องคดีได้

การส่งคำฟ้องผ่านบริษัทขนส่งเอกชน เช่น J&T Express, Kerry Express, Flash Express เป็นต้น กฎหมายยังไม่อนุญาตให้ทำได้ และจะถือว่ามิได้เป็นการยื่นคำฟ้องที่ถูกต้องตามกฎหมาย ซึ่งมีผลให้ศาลไม่อาจรับคำฟ้องดังกล่าวไว้พิจารณาได้

ปัจจุบัน ศาลปกครองเปิดทำการแล้วทั้งสิ้น 16 แห่ง
(ศาลปกครองสูงสุด 1 แห่ง ศาลปกครองชั้นต้น 15 แห่ง) ได้แก่

ศาลปกครองสูงสุด

ตั้งอยู่ที่ อาคารศาลปกครอง ถนนแจ้งวัฒนะ แขวงทุ่งสองห้อง
เขตหลักสี่ กรุงเทพมหานคร 10210 โทร. 0 2141 1111

ศาลปกครองสูงสุด

มีเขตอำนาจทั่วราชอาณาจักร

ศาลปกครองกลาง

มีเขตอำนาจ ดังนี้

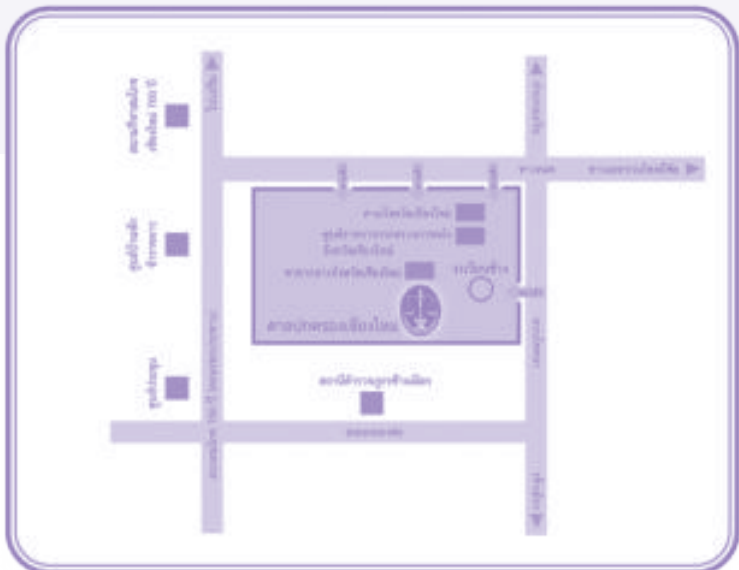
ตั้งอยู่ที่ อาคารศาลปกครอง ถนนแจ้งวัฒนะ
แขวงทุ่งสองห้อง เขตหลักสี่ กรุงเทพมหานคร 10210
โทร. 0 2141 1111

ศาลปกครองเชียงใหม่ มีเขตอำนาจ ดังนี้

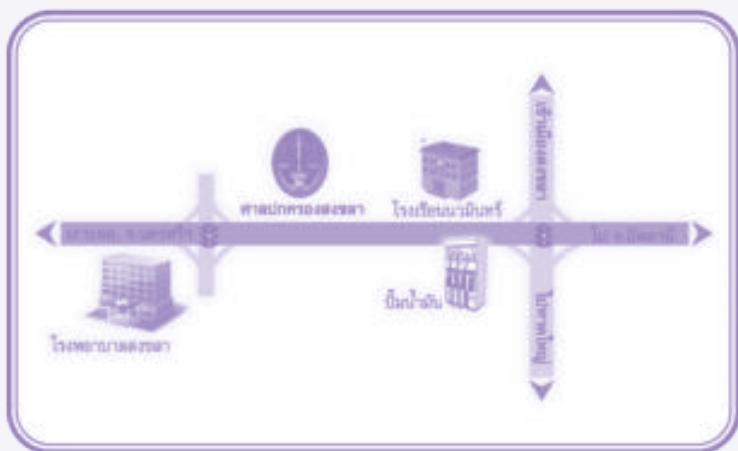
ตั้งอยู่ที่ 333 ถนนโชตนา ตำบลช้างเผือก
อำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ 50300
โทร. 0 5310 7999

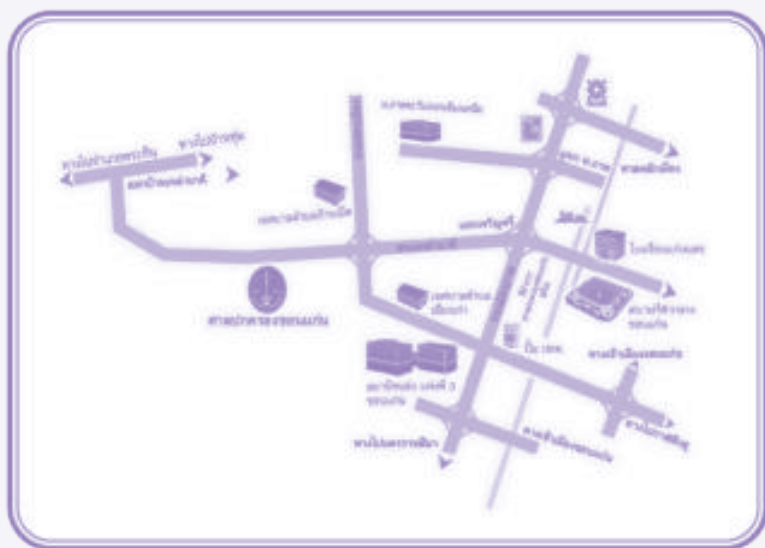
ศาลปกครองสงขลา
มีเขตอำนาจ ดังนี้

ตั้งอยู่ที่ 1111 หมู่ 2 ถนนสงขลา-เกาะยอ ตำบลพะวง
อำเภอเมืองสงขลา จังหวัดสงขลา 90100
โทร. 0 7433 4945-8

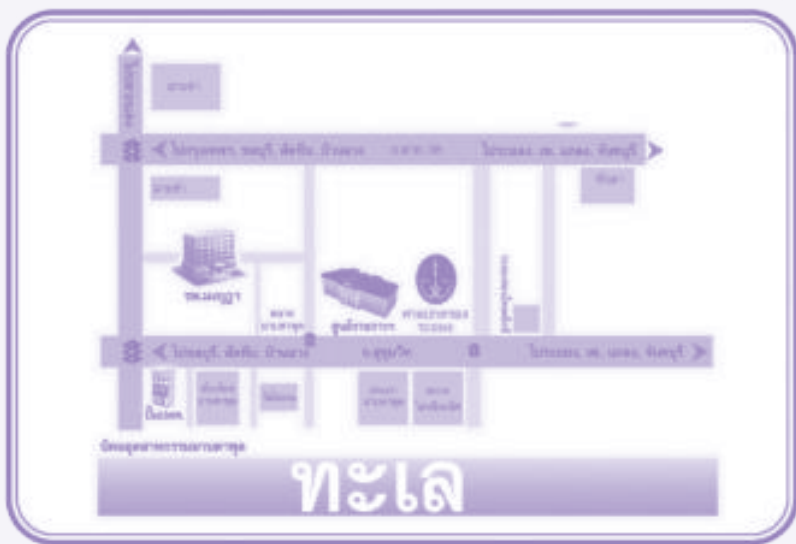
ตั้งอยู่ที่ 333 หมู่ 2 ถนนเหล่านาคี ตำบลเมืองเก่า
อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น 40000
โทร. 0 4325 8681-2

ศาลปกครองระยอง มีเขตอำนาจ ดังนี้

ตั้งอยู่ที่ 777 ถนนสุขุมวิท
ตำบลเนินพระ อำเภอเมืองระยอง จังหวัดระยอง 21150
โทร. 0 3869 4513-30

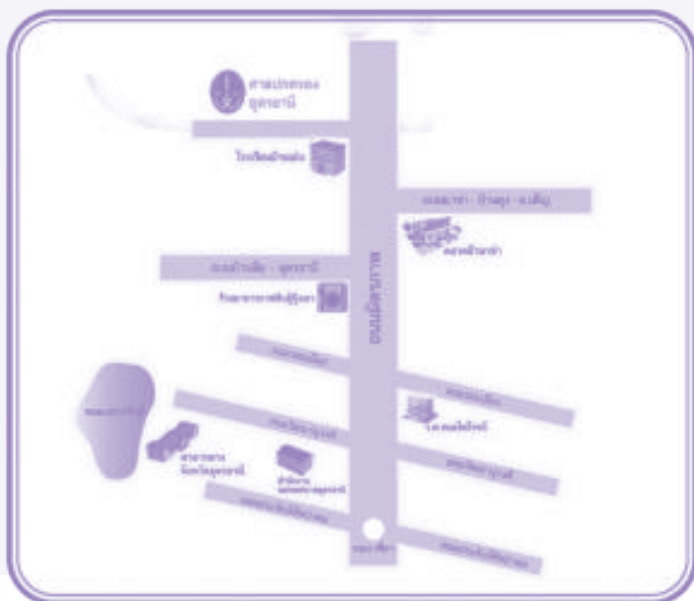

ศาลปกครองอุดรธานี

มีเขตอำนาจ ดังนี้

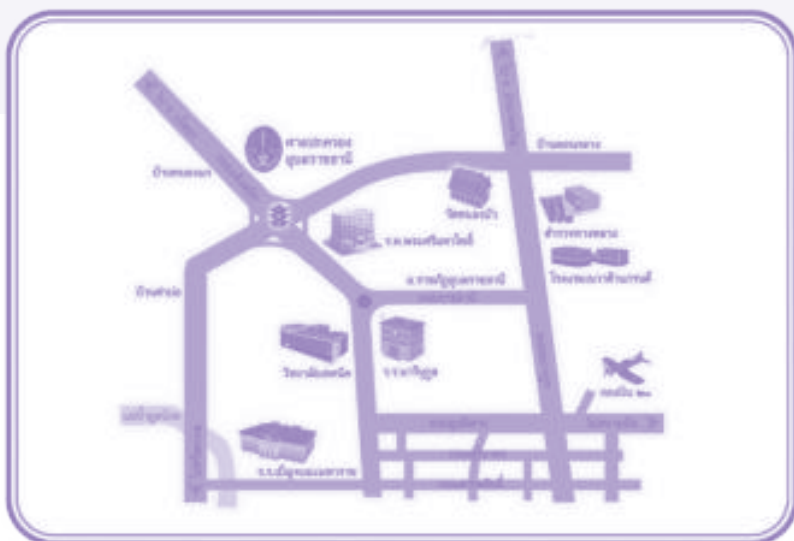
ตั้งอยู่ที่ 999 หมู่ 7 ถนนมิตรภาพ อุดร-หนองคาย
ตำบลบ้านขาว อำเภอเมืองอุดรธานี จังหวัดอุดรธานี 41000
โทร. 0 4223 0664-6

ศาลปกครองอุบลราชธานี มีเขตอำนาจ ดังนี้

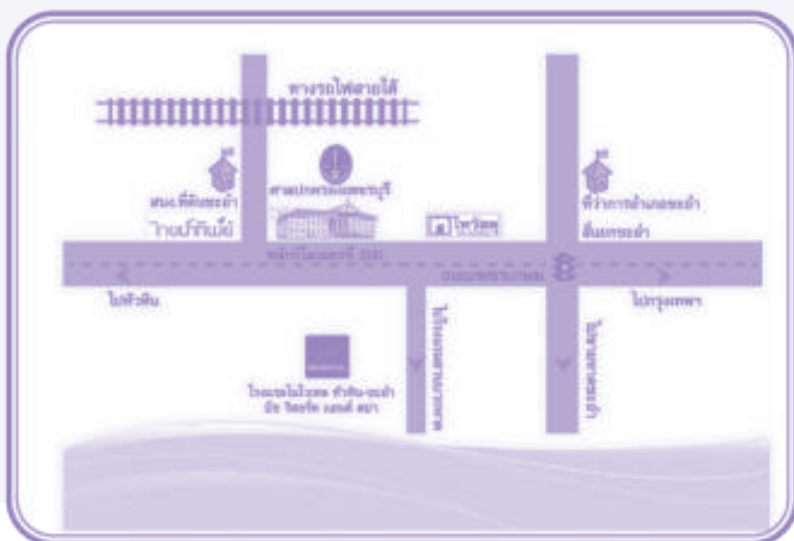
ตั้งอยู่ที่ 444 หมู่ 3 ถนนแจ้งสนิท ตำบลแจระแม
อำเภอเมืองอุบลราชธานี จังหวัดอุบลราชธานี 34000
โทร. 0 4531 9600-4

ศาลปกครองเพชรบุรี มีเขตอำนาจ ดังนี้

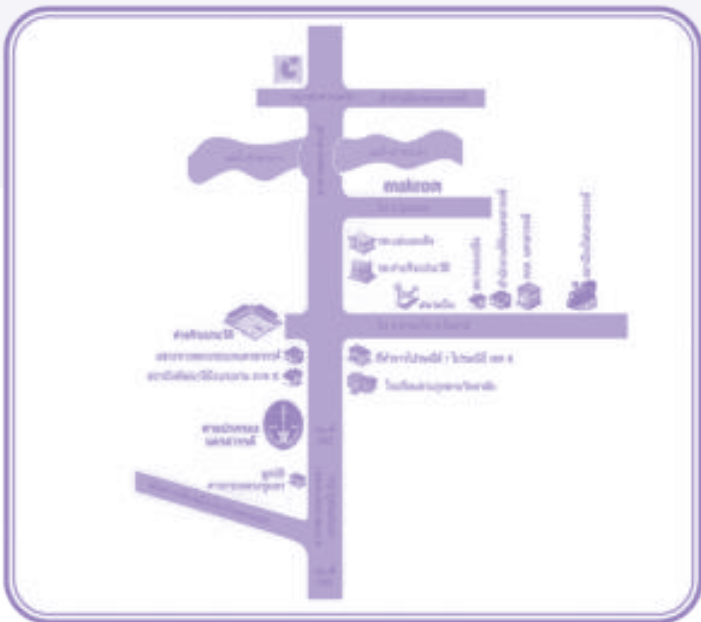
ตั้งอยู่ที่ 980/98 ถนนเพชรเกษม ตำบลชะอำ
อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี 76120
โทร. 0 3270 9400

ศาลปกครองนครสวรรค์ มีเขตอำนาจ ดังนี้

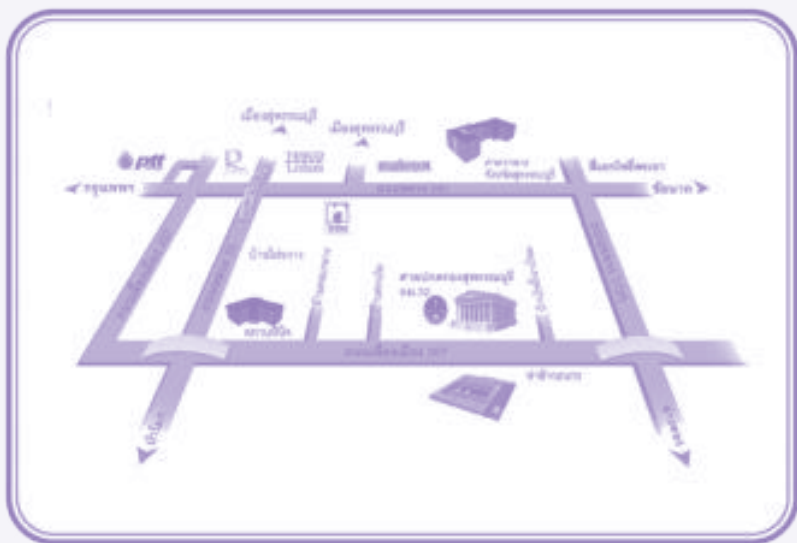
ตั้งอยู่ที่ 9/9 หมู่ 7 ตำบลกลางแดด
อำเภอเมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ 60000
โทร. 0 5621 9234

ศาลปกครองสุพรรณบุรี มีเขตอำนาจ ดังนี้

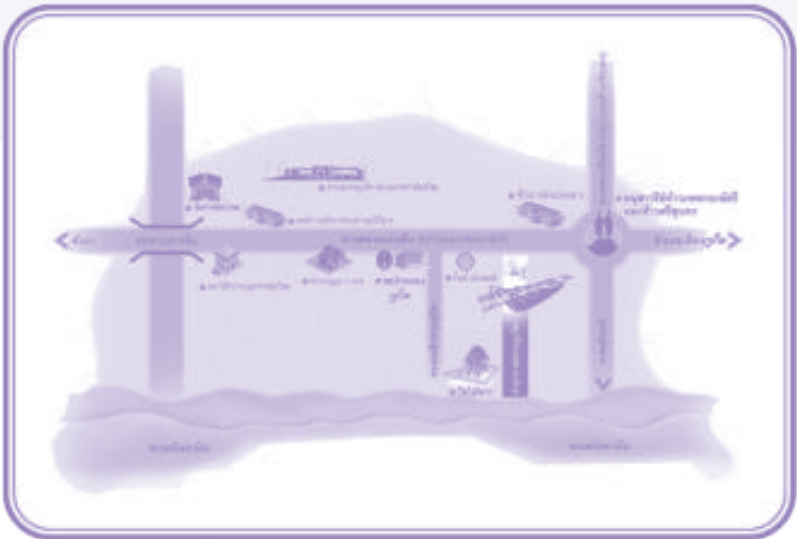

ตั้งอยู่ที่ 333 หมู่ 6 ตำบลสนามชัย
อำเภอเมืองสุพรรณบุรี จังหวัดสุพรรณบุรี 72000
โทร. 0 3543 2333

ศาลปกครองภูเก็ต มีเขตอำนาจ ดังนี้

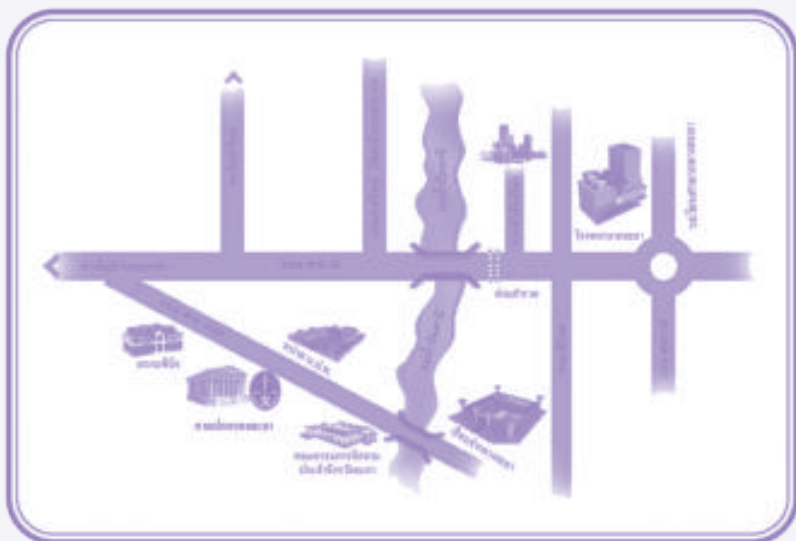
ตั้งอยู่ที่ 33/3 หมู่ 5 ตำบลไม้ขาว
อำเภอถลาง จังหวัดภูเก็ต 83110
โทร. 0 7639 7400

ศาลปกครองยะลา
มีเขตอำนาจ ดังนี้

ตั้งอยู่ที่ 199 หมู่ 1 ตำบลท่าสาป
อำเภอเมืองยะลา จังหวัดยะลา 95000
โทร. 0 7336 2462 , 0 7322 0700

3.2.3 ยื่นฟ้องทางโทรสาร ผู้ประสงค์จะยื่นคำฟ้องทางโทรสารสามารถส่งคำฟ้องมาได้ที่หมายเลขโทรสารของศาลปกครองแห่งที่ประสงค์จะยื่นฟ้อง และจะต้องส่งคำฟ้องพร้อมเอกสารหลักฐานต่างๆ ให้เจ้าหน้าที่ของศาลในครั้งแรกที่จะกระทำได้ โดยจะถือว่าวันที่ปรากฏในหลักฐานการรับโทรสารของสำนักงานศาลปกครองเป็นวันที่ส่งคำฟ้องต่อศาลปกครอง

หมายเลขโทรสารที่ใช้ในการยื่นคำฟ้อง คำให้การ คำคัดค้าน คำให้การ คำให้การเพิ่มเติม คำชี้แจง คำแถลง คำร้อง คำขอ พยานหลักฐาน หรือเอกสารอื่นใดสำหรับศาลปกครองแห่งต่างๆ ดังนี้

ลำดับ	สำนักงานศาลปกครอง	เบอร์โทรสาร
1	สำนักงานศาลปกครองสูงสุด	0 2143 9865
2	สำนักงานศาลปกครองกลาง	0 2143 9851
3	สำนักงานศาลปกครองเชียงใหม่	0 5310 7996
4	สำนักงานศาลปกครองสงขลา	0 7433 4935
5	สำนักงานศาลปกครองนครราชสีมา	0 4430 7300-2 ต่อ 1122
6	สำนักงานศาลปกครองขอนแก่น	0 4325 8676
7	สำนักงานศาลปกครองพิษณุโลก	0 5590 9562
8	สำนักงานศาลปกครองระยอง	0 3869 4512
9	สำนักงานศาลปกครองนครศรีธรรมราช	0 7535 5136
10	สำนักงานศาลปกครองอุดรธานี	0 4223 0628
11	สำนักงานศาลปกครองอุบลราชธานี	0 4531 9600 ต่อ 209
12	สำนักงานศาลปกครองเพชรบุรี	0 3270 9445
13	สำนักงานศาลปกครองนครสวรรค์	0 5621 9244
14	สำนักงานศาลปกครองสุพรรณบุรี	0 3543 2321
15	สำนักงานศาลปกครองภูเก็ต	0 7639 7418
16	สำนักงานศาลปกครองยะลา	0 7322 0701

3.2.4 ยื่นฟ้องทางอิเล็กทรอนิกส์โดยยื่นคำฟ้องทางระบบงาน คดีปกครองอิเล็กทรอนิกส์ <https://elitigation.admincourt.go.th>

การยื่นฟ้องคดีต่อศาลปกครอง ผู้ฟ้องคดีจะต้องแนบเอกสารและพยานหลักฐานมาพร้อมกับคำฟ้องด้วยได้แก่

1. สำเนาบัตรประจำตัวประชาชนหรือบัตร
ที่ทางราชการออกให้พร้อมรับรองสำเนาถูกต้อง
(กรณีส่งคำฟ้องทางไปรษณีย์ลงทะเบียนหรือ
ทางโทรสาร)

2. พยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับการฟ้องคดี ในกรณีที่ไม่สามารถ
แนบพยานหลักฐานดังกล่าวมาได้เพราะเอกสารอยู่ในความครอบครอง
ของหน่วยงานทางปกครอง เจ้าหน้าที่ของรัฐ หรือบุคคลอื่น หรือ
เพราะเหตุอื่นใดให้ระบุเหตุที่ไม่อาจแนบพยานหลักฐานมาได้ไว้ใน
คำฟ้องด้วย

3. สำเนาคำฟ้องและ
สำเนายานหลักฐานตาม
จำนวนของผู้ถูกฟ้องคดี
โดยต้องรับรองสำเนาถูกต้อง
ให้ครบถ้วนด้วย

4. หากผู้ฟ้องคดีประสงค์จะมอบอำนาจให้บุคคลอื่นฟ้องคดี
หรือดำเนินคดีแทน ต้องมีหนังสือมอบอำนาจพร้อมปิดอากรแสตมป์
10 บาท ในกรณีมอบอำนาจให้กระทำการครั้งเดียว หรือปิดอากร
แสตมป์ 30 บาท ในกรณีมอบอำนาจให้กระทำการหลายครั้งหรือ
ให้ดำเนินการทั้งคดี

5. หากผู้ฟ้องคดีเป็น
ผู้เสมือนไร้ความสามารถ
ต้องมีหนังสือแสดงความ
ยินยอมให้ฟ้องคดีมาด้วย

ตัวอย่างการเขียนคำฟ้อง

2 มิถุนายน 2558

ชื่อและที่อยู่
ผู้ฟ้องคดี

ข้าพเจ้า นายสุเมธิน จำปามา เกิดวันที่ 2 มกราคม 2500 อายุ 58 ปี ประกอบอาชีพ รับจ้าง อยู่บ้านเลขที่ 5 หมู่ที่ 4 ถนนราษฎรอุทิศ ตำบลหนึ่งสอง อำเภอหนึ่งสอง จังหวัดกาฬสินธุ์ รหัสไปรษณีย์ 55555 โทรศัพท์ 0 4389 9000

ชื่อหน่วยงาน
ทางปกครองหรือ
เจ้าหน้าที่ของรัฐ
ที่ประสงค์จะฟ้อง

มีความประสงค์ขอฟ้องเทศบาลตำบลหนึ่งสอง อยู่เลขที่ 10 หมู่ที่ 2 ถนนประดิษฐ์ ตำบลหนึ่งสอง อำเภอหนึ่งสอง จังหวัดกาฬสินธุ์ รหัสไปรษณีย์ 55555

การกระทำอัน
เป็นเหตุแห่งการ
ฟ้องคดีพร้อมทั้ง
พฤติการณ์และ
ข้อเท็จจริงที่
เกี่ยวข้อง

ด้วยข้าพเจ้าและครอบครัวรวมทั้งชาวบ้านข้างเคียงได้รับความเดือดร้อนรำคาญจากกลุ่มบุคคลกลุ่มหนึ่งได้นำเอาขยะและซากสัตว์ไปทิ้งไว้ในที่ดินรกร้างซึ่งอยู่ติดกับบ้านของข้าพเจ้า ทำให้ส่งกลิ่นเหม็นรบกวนในบริเวณดังกล่าวเป็นอันมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงที่ฝนตก น้ำฝนจะชะล้างความสกปรกจากกองขยะไหลเข้ามาบริเวณบ้านของข้าพเจ้า ทำให้บริเวณบ้านขึ้นและ

และมีน้ำท่วมขัง พืชผักที่ปลูกไว้บริเวณรอบบ้านก็ตายหมด ข้าพเจ้าได้เคยนำเรื่องนี้ไปปรึกษาผู้ใหญ่บ้านแล้วได้รับคำแนะนำให้ทำหนังสือร้องเรียนไปยังเทศบาลตำบลหนึ่งสองซึ่งเป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบในพื้นที่ ข้าพเจ้าได้ส่งหนังสือร้องเรียนไปยังเทศบาลตั้งแต่วันที่ 5 มกราคม 2557 แต่จนถึงบัดนี้ยังไม่ได้รับหนังสือตอบจากทางเทศบาล มีเพียงเจ้าหน้าที่บางคนเท่านั้นที่รับปากว่าจะดูแลให้ ซึ่งปัจจุบันนี้ก็ยังไม่มีการเจ้าหน้าที่ของเทศบาลเข้ามาตรวจสอบหรือเข้ามาแก้ไขความเดือดร้อนดังกล่าวแต่อย่างใด ข้าพเจ้าเห็นว่าทุกข์หรือความเดือดร้อนที่พวกเราชาวบ้านได้รับนั้นเป็นทุกข์อันแสนสาหัสที่เจ้าหน้าที่ละเลยไม่แก้ไขความเดือดร้อนให้ ข้าพเจ้าจึงได้นำเหตุเดือดร้อนรำคาญดังกล่าวมาฟ้องต่อศาลปกครอง เพื่อโปรดพิจารณาวินิจฉัยให้เจ้าหน้าที่เทศบาลตำบลหนึ่งสองปฏิบัติหน้าที่ตามที่กฎหมายกำหนดเพื่อระงับเหตุเดือดร้อนรำคาญดังกล่าว ทั้งนี้ ข้าพเจ้าได้แนบเอกสารและพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องมาด้วยแล้ว

คำขอว่าประสงค์
จะให้ศาลสั่งหรือ
พิพากษาอย่างไร

ขอให้ศาลปกครองมีคำพิพากษา
ให้เทศบาลตำบลหนึ่งสองดำเนินการ
แก้ไขความเดือดร้อนดังกล่าวตาม
อำนาจหน้าที่ตามกฎหมาย ภายใน
ระยะเวลาตามที่ศาลจะเห็นสมควร

ลายมือชื่อผู้ฟ้องคดี

นายสุเมธิน จำปามา

ตัวอย่างการเขียนหนังสือมอบอำนาจ (กรณีมอบอำนาจให้ดำเนินการทั้งคดี)

เอกสารแนบ
30 บาท

ข้าพเจ้า นายสุเมธิน จำปามา ขอมอบอำนาจให้ นายชื้อสัตย์ มั่นคง อยู่บ้านเลขที่ 55/5 หมู่บ้านแสนสุข ถนนแจ้งวัฒนะ แขวงทุ่งสองห้อง เขตหลักสี่ จังหวัดกรุงเทพฯ รหัสไปรษณีย์ 10210 โทรศัพท์ 0 2555 5555 ทำการแทน โดยข้าพเจ้ายอมรับผิดชอบในการที่ผู้รับมอบอำนาจของข้าพเจ้าได้ทำการไปนั้น ทุกประการ ในกิจการดังจะกล่าวต่อไปนี้

การฟ้องคดีต่อศาลปกครองกลางและดำเนินการแทนจนคดีถึงที่สุด เช่น มีอำนาจลงชื่อในคำฟ้อง คำร้อง คำขอ คำแถลง คำอุทธรณ์ หรือเอกสารอื่นใด ที่เกี่ยวข้องในคดี รวมทั้งยื่นเอกสารดังกล่าว ให้ถ้อยคำต่อศาล และให้มีอำนาจ รับเงินค่าธรรมเนียมศาล (ให้ระบุกรณีคดีที่ยื่นฟ้องต้องเสียค่าธรรมเนียมศาล) เอกสาร หรือสิ่งอื่นใดจากศาลแทนข้าพเจ้าได้

สุเมธิน จำปามา ผู้มอบอำนาจ

(นายสุเมธิน จำปามา)

ชื้อสัตย์ มั่นคง ผู้รับมอบอำนาจ

(นายชื้อสัตย์ มั่นคง)

ดี ใจดี พยาน

(นายดี ใจดี)

สำราญ มีสุข พยาน

(นายสำราญ มีสุข)

4

กระบวนการพิจารณา คดีปกครอง

กระบวนการพิจารณาคดีปกครอง

4.1 ตุลาการศาลปกครอง

การพิจารณาพิพากษาคดีปกครองจะทำโดย **องค์คณะพิจารณาพิพากษา** โดยองค์คณะของศาลปกครองชั้นต้นจะประกอบด้วย ตุลาการศาลปกครองชั้นต้นอย่างน้อย 3 คน ส่วนองค์คณะของศาลปกครองสูงสุดจะประกอบด้วยตุลาการศาลปกครองสูงสุดอย่างน้อย 5 คน องค์คณะแต่ละองค์คณะจะมีตุลาการหัวหน้าคณะ 1 คน โดยการดำเนินคดีปกครอง ตุลาการหัวหน้าคณะจะแต่งตั้ง**ตุลาการเจ้าของสำนวน** ซึ่งคัดเลือกจากตุลาการคนหนึ่ง ในองค์คณะของตน ส่วนการแต่งตั้ง **ตุลาการผู้แถลงคดี** ซึ่งเป็นตุลาการที่ไม่ใช่ตุลาการในองค์คณะที่พิจารณาพิพากษาคดีนั้น ประธานศาลปกครองสูงสุด หรืออธิบดีศาลปกครองชั้นต้นจะเป็นผู้แต่งตั้ง แล้วแต่กรณี

ตุลาการเจ้าของสำนวนจะดำเนินการรวบรวมข้อเท็จจริงจากคำฟ้อง คำชี้แจงของคู่กรณี และรวบรวมพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องเพื่อจัดทำสรุปข้อเท็จจริงและความเห็นนำเสนอต่อองค์คณะก่อนวันนั่งพิจารณาคดี ในขณะที่ตุลาการผู้แถลงคดีจะทำหน้าที่สรุปข้อเท็จจริง ข้อกฎหมายและเสนอความเห็นของตนในการวินิจฉัยคดีนั้นๆ ที่เรียกว่า **คำแถลงการณ์** ต่อองค์คณะเพื่อประกอบการพิจารณาคดี ซึ่งถือเป็นการถ่วงดุลการใช้อำนาจระหว่างตุลาการด้วยกันในระบอบวิธีพิจารณาคดีปกครอง ซึ่งจะทำให้องค์คณะใช้อำนาจตัดสินคดีอย่างรอบคอบและถูกต้องมากยิ่งขึ้น

โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในกรณีที่ยังไม่เห็นด้วยกับคำแถลงการณ์ ก็จะต้องแสดงให้เห็นถึงเหตุผลที่หนักแน่นและน่าเชื่อถือมากกว่า วิธีการถ่วงดุลนี้จะเป็นหลักประกันความเป็นธรรมในกระบวนการ ยุติธรรมทางปกครองได้ดียิ่งขึ้น

อย่างไรก็ตาม คำแถลงการณ์ของตุลาการผู้แถลงคดีถือเป็น ความเห็นโดยอิสระ ไม่ผูกพันองค์คณะในการจัดทำคำพิพากษา หรือคำตัดสินชี้ขาดในคดี คำตัดสินขององค์คณะเท่านั้นที่จะถือว่าเป็นคำพิพากษาหรือคำสั่ง

การเรียกชื่อของผู้เกี่ยวข้องในคดี

ศาลปกครอง	ศาลยุติธรรม
ตุลาการ	ผู้พิพากษา
ผู้ฟ้องคดี	โจทก์
ผู้ถูกฟ้องคดี	จำเลย
คู่กรณี คือ ผู้ฟ้องคดีและผู้ถูกฟ้องคดี และรวมถึงผู้ร้องสอด	คู่ความ คือ โจทก์ และจำเลย และรวมถึงผู้ร้องสอด

4.2 วิธีการแสวงหาข้อเท็จจริงในคดีปกครอง ใช้เอกสารเป็นหลัก

วิธีพิจารณาคดีในศาลปกครองใช้ระบบไต่สวน ซึ่งเป็นระบบที่ศาลมีบทบาทสำคัญในการแสวงหาข้อเท็จจริงและพยานหลักฐาน โดยศาลอาจแสวงหาข้อเท็จจริงเพิ่มเติมด้วยการนัดไต่สวนคู่กรณี หรือเรียกพยานบุคคล พยานเอกสาร พยานผู้เชี่ยวชาญ รวมทั้งการออกไปตรวจสอบสถานที่เพื่อให้ได้ข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานที่จำเป็นต่อการพิจารณาพิพากษาคดีอย่างครบถ้วน

การพิจารณาคดีโดยใช้ระบบไต่สวนทำให้เอกชนซึ่งส่วนใหญ่ไม่มีข้อมูลและพยานหลักฐานในความครอบครอง และไม่มีความรู้ในข้อกฎหมาย สามารถดำเนินคดีได้อย่างเท่าเทียมกับคู่กรณีที่เป็นหน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ ซึ่งถือเป็นหลักประกันความยุติธรรมที่คู่กรณีจะได้รับจากการดำเนินคดีในศาลปกครอง

วิธีพิจารณาคดีปกครองจะใช้หลักการฟังความสองฝ่าย กล่าวคือ ศาลปกครองจะเปิดโอกาสให้คู่กรณีชี้แจง แสดงหลักฐานประกอบข้ออ้างของตนและโต้แย้งคัดค้านการนำเสนอหรือการกล่าวอ้างตลอดจนแก้ข้อกล่าวหาของอีกฝ่ายหนึ่งเสมอ โดยผ่านการทำคำฟ้อง คำให้การ คำคัดค้านคำให้การ และคำให้การเพิ่มเติม ซึ่งจะต้องจัดทำเป็นลายลักษณ์อักษร

คำให้การ

เมื่อศาลปกครองมีคำสั่งรับคำฟ้องของผู้ฟ้องคดีแล้วจะส่งสำเนาคำฟ้องและสำเนายานหลักฐานให้ผู้ถูกฟ้องคดีทำคำให้การมายื่นต่อศาลภายใน 30 วัน นับแต่วันที่ได้รับสำเนาคำฟ้อง หรือภายในระยะเวลาที่ศาลกำหนด โดยผู้ถูกฟ้องคดีอาจยอมรับหรือโต้แย้งคำฟ้องของผู้ฟ้องคดีที่เห็นว่าไม่ถูกต้องตรงกับข้อเท็จจริงด้วยการชี้แจงและแสดงเหตุผลของตน โดยศาลจะกำหนดประเด็นที่ผู้ถูกฟ้องคดีต้องให้การหรือให้จัดส่งยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องหรือเป็นประโยชน์ต่อการพิจารณาคดีด้วยก็ได้ แต่ถ้าผู้ถูกฟ้องคดีไม่ทำคำให้การหรือส่งยานหลักฐานยื่นต่อศาลภายในเวลาที่กำหนดจะถือว่าผู้ถูกฟ้องคดียอมรับข้อเท็จจริงตามที่ผู้ฟ้องคดีกล่าวอ้าง ซึ่งศาลจะพิจารณาคดีต่อไปตามที่เห็นเป็นการยุติธรรม

คำคัดค้านคำให้การ

หลังจากผู้ถูกฟ้องคดีส่งคำให้การแล้ว ศาลจะส่งสำเนาคำให้การพร้อมสำเนายานหลักฐานไปให้ผู้ฟ้องคดีเพื่อให้ทำคำคัดค้านคำให้การ โดยศาลจะกำหนดประเด็นที่ต้องชี้แจงหรือให้จัดส่งยานหลักฐานใดเพิ่มเติมด้วยก็ได้ ผู้ฟ้องคดีจะต้องส่งคำคัดค้านคำให้การหรือยานหลักฐานยื่นต่อศาลภายใน 30 วัน นับแต่วันที่ได้รับสำเนาคำให้การ หรือภายในระยะเวลาที่ศาลกำหนด แต่ถ้าผู้ฟ้องคดีไม่มีประเด็นใดจะคัดค้านเพิ่มเติมและไม่ต้องการที่จะทำคำคัดค้านคำให้การ ผู้ฟ้องคดีต้องทำหนังสือแจ้งให้ศาลทราบภายใน 30 วัน หรือภายในเวลาที่ศาลกำหนด ว่าไม่ประสงค์จะทำคำคัดค้านคำให้การและขอให้ศาลดำเนินคดีต่อไป เพราะถ้าผู้ฟ้องคดีไม่แจ้งให้ศาลทราบ ศาลอาจจะสั่งจำหน่ายคดีออกจากสารบบความ

คำให้การเพิ่มเติม

เมื่อผู้ฟ้องคดียื่นคำคัดค้านคำให้การต่อศาลแล้ว ศาลจะส่งสำเนาคำคัดค้านคำให้การให้ผู้ถูกฟ้องคดีเพื่อทำคำให้การเพิ่มเติมยื่นต่อศาลภายใน 15 วัน นับแต่วันที่ได้รับสำเนาคำคัดค้านคำให้การหรือภายในเวลาที่ศาลกำหนด และเมื่อศาลได้รับคำให้การเพิ่มเติมแล้ว ศาลจะส่งสำเนาคำให้การเพิ่มเติมนั้นให้แก่ผู้ฟ้องคดีทราบต่อไป

การยื่นเอกสารหรือพยานหลักฐานใดๆ ต่อศาล คู่กรณีจะยื่นด้วยตนเองหรือส่งทางไปรษณีย์ลงทะเบียนก็ได้ โดยจะถือว่าวันที่ส่งเอกสารหรือพยานหลักฐานแก่เจ้าพนักงานไปรษณีย์เป็นวันที่ยื่นเอกสารหรือพยานหลักฐานนั้นต่อศาล

หากคู่กรณีต้องการให้ผู้อื่นยื่นเอกสารหรือพยานหลักฐานใดๆ ต่อศาลแทนตน คู่กรณีต้องทำหนังสือมอบฉันทะแนบมาพร้อมด้วย

ในกรณีที่ยื่นเอกสารหรือพยานหลักฐานทางโทรสารหรือทางระบบอิเล็กทรอนิกส์ (e-filing) ในวันและเวลาทำการ จะถือว่าวันนั้นเป็นวันที่ยื่นเอกสารหรือพยานหลักฐาน อย่างไรก็ตาม หากยื่นเอกสารหรือพยานหลักฐานในวันหยุดหรือนอกเวลาทำการ จะถือว่าวันทำการแรกที่ศาลปกครองเปิดทำการปกติเป็นวันที่ยื่นเอกสารหรือพยานหลักฐานนั้น

คู่กรณีมีสิทธิขอตรวจดูพยานหลักฐานที่แต่ละฝ่ายได้ยื่นไว้ในสำนวน เว้นแต่มีกฎหมายคุ้มครองว่าไม่ต้องเปิดเผยหรือศาลเห็นว่าไม่ควรเปิดเผยเพื่อไม่ให้เกิดการดำเนินงานของรัฐเสียหาย การฟ้องคดีต่อศาลปกครองจึงสามารถมั่นใจได้ว่าวิธีพิจารณาคดีของศาลปกครองซึ่งใช้ระบบไต่สวนจะให้เป็นธรรมแก่คู่กรณีทั้งสองฝ่ายอย่างเท่าเทียมกัน

4.3 การขอวิธีการชั่วคราวก่อนการพิพากษา

ในระหว่างที่ศาลปกครองยังไม่พิพากษาคดี คู่กรณีสามารถขอให้ศาลสั่งให้กำหนดวิธีการชั่วคราวก่อนการพิพากษาคดี เพื่อบรรเทาความเดือดร้อนหรือเสียหายของตนซึ่งยังคงมีอยู่ และอาจจะทวีมากขึ้นหรือยากแก่การแก้ไขเยียวยาในภายหลัง

วิธีการชั่วคราวก่อนการพิพากษามีด้วยกัน 2 กรณี คือ การขอละเล การบังคับตามกฎหมายหรือคำสั่งทางปกครอง และการบรรเทาทุกข์ชั่วคราว

4.3.1 การขอละเลการบังคับตามกฎหมายหรือคำสั่งทางปกครอง หมายถึง การขอให้ชะลอหรือระงับการบังคับตามผลของกฎหมายหรือคำสั่งทางปกครองไว้เป็นการชั่วคราวในกรณีที่มีการฟ้องคดีต่อศาล เพื่อให้เพิกถอนกฎหมายหรือคำสั่งทางปกครอง เนื่องจากการฟ้องคดีต่อศาลปกครองไม่ได้เป็นการขอละเลการบังคับตามกฎหมายหรือคำสั่งทางปกครองโดยอัตโนมัติ ดังนั้น ในระหว่างพิจารณาคดี ผู้ฟ้องคดีก็ยังคงถูกบังคับตามกฎหมายหรือคำสั่งทางปกครองนั้นอยู่ทำให้ผู้ฟ้องคดีเดือดร้อนหรือเสียหาย ในกรณีเช่นนี้ ผู้ฟ้องคดีสามารถขอมาในคำฟ้องหรืออาจยื่นคำขอในเวลาใดๆ ก่อนศาลจะพิพากษาหรือมีคำสั่งชี้ขาดคดี เพื่อให้ศาลมีคำสั่งขอละเลการบังคับตามกฎหมายหรือคำสั่งทางปกครองไว้เป็นการชั่วคราวก่อน อย่างไรก็ตาม ผู้ฟ้องคดีจะต้องแสดงเหตุผลในคำขอให้ชัดเจนว่าต้องการจะขอละเลการบังคับตามกฎหมายหรือคำสั่งทางปกครองใด และหากกฎหมายหรือคำสั่งทางปกครองนั้นยังคงมีผลบังคับต่อไปจะทำให้เกิดความเสียหายที่ยากต่อการเยียวยาแก้ไขอย่างไร